

samfunn for alle

Norsk Forbund for Utviklingshemmede → nr 3 | 2010

The logo for Norsk Forbund for Utviklingshemmede (nfu) is located in the top right corner of the page. It consists of the lowercase letters 'nfu' in a white, sans-serif font, set against a solid orange square background.

Boligkamp i Østre Toten	s. 6
NFUs organisasjonsleir 2010	s. 12
Diskriminering av selvbygger	s. 20
Kampanje-allianse for BPA	s. 28

For lite juss i kommunene

Norges Juristforbund har i sommer presentert statistikk som viser antallet jurister som er ansatt i norske kommuner. Tallet er nedslående. Nesten 65 prosent av alle norske kommuner mangler jurister. Juristforbundet mener dette er en stor utfordring som på sikt vil kunne true viktige idealer som likebehandling og rett saksbehandling. NFU er godt kjent med konsekvensene av manglende kunnskap i kommunene. Manglende jurister er ett stort problem. Vi ser samtidig at kunnskapen til de juristene som finnes der ute, må bli bedre.

Juristforbundets fokus på dette problemet vil forhåpentlig føre til at flere kommuner sørger for at de har nødvendig kompetanse til å sikre at innbyggerne får ivarett sine rettigheter. Økonomiske rammer kan ikke være en unnskyldning for at det mangler kompetanse.

Vi vil følge opp juristforbundets fokus på denne mangelen. Forbundet har allerede fått invitasjon om å delta på arrangement i regi av juristforbundet. Her skal NFU presentere sine erfaringer med kommunenes saksbehandling.

Dette vil forhåpentligvis føre til at kommunene ser behovet for å sikre at man har nødvendig kompetanse.

VIBEKE SEIM-HAUGEN
GENERALSEKRETÆR

NFU-bok om overganger

I fjor lanserte NFU boka "Veien til egen bolig" – med ni eksempler på personer med utviklingshemning som har gått til anskaffelse av egen bolig. Nå er forbundet i ferd med å slutføre arbeidet med en ny eksempelsamling.

Denne gangen retter vi søkelyset på temaet overganger for elever med nedsatt funksjonsevne på ulike skoletrinn. Boka inneholder i alt 12 reportasjer. Her får leserne vite mer om tre elevers overgang på hvert trinn – fra og med barnehagen til barneskolen fram til videregående opplæring og videre til arbeidslivet.

De 12 eksemplene viser at det å skape gode overganger mellom ulike skoletrinn, stiller store krav til lokale og individuelle løsninger. Eksemplene er ment å være inspirerende og ideskapende og gir ikke fasitsvar på hvordan de ulike overgangene best kan organiseres.

Den nye eksempelsamlingen som skal lanseres i løpet av høsten, er finansiert med midler fra Utdanningsdirektoratet.

Lars Denstadli Gjøl fra Inderøy hadde en god overgang fra Sakshaug barnehage til Sakshaug barneskole.

(Foto: Bitten Munthe-Kaas)

NFU på verdenskongressen

NFU var i juni representert verdenskongressen Inclusion Internationals verdenskongress i Berlin. Konferansen hadde et særlig fokus på FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne, og hva denne betyr i praksis.

Innleggene og diskusjonene var preget av en gryende optimisme for at levekårene for personer med utviklingshemning vil bedres som følge av konvensjonen. Nå er det snart på tide at det gis en bekreftelse på når vi kan forvente at konvensjonen ratifiseres også i Norge.

Under verdenskongressen i Berlin ble også det europeiske prosjektet "UNIQ – brukers nettverk for å bedre

kvalitet" presentert. Rådgivningsgruppa for utviklingshemmede i Bærum har sammen med NFU deltatt i prosjektet som lar personer med utviklingshemning selv gjennomføre evaluering av tjenestene de mottar. Deltakerne fra Bærum ga en flott presentasjon av prosjektet, som vi forhåpentligvis vil se mer til i fremtiden.

Rådgivningsgruppa presenterte UNIQ-prosjektet (Foto: Jon Harald Wangen)

samfunn for alle

Medlemsblad for
Norsk Forbund
for Utviklingshemmede

Fem utgivelser pr år.
Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:
Jens Petter Gitlesen
jpg@nfunorge.org

Journalist:
Bitten Munthe-Kaas
bittenmk@yahoo.com
Telefon: 928 36 809

Tilrettelegger lettlest stoff:
Kari Bue
kari@nfunorge.org

Adresse:
Samfunn for Alle, NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 Oslo
Sentralbord: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org

Annonseakvisitør: AMN A/S
Postboks 24, 3340 Åmot
Telefon: 32 78 17 50

Forsidefoto: Fotogruppen på
NFUs organisasjonsleir. Foto:
Eivind Ferstad Nordbø.

Layout: Hvarings as, Tina
Trykk: Bryne Stavanger Offset as

Utgivelse 4 – 2010
Kommer uke 43
Frist for saker er: 15. september
Annonsefrist er: 28. september

6 I Østre Toten går NFU Toten lokallag og Østre Toten foreldreforening til kamp mot et institusjonsliknende bygg for seksten personer med funksjonsnedsettelse under samme tak i Lena sentrum.

Fasade mot nord

9 Møt mor og psykolog Else-Marie Molund i Tromsø og les om hennes møte med hjelpeapparatet etter at hun fikk en sønn med utviklingshemning.

12 NFUs organisasjonsleir ble nok en gang en kjempesuksess. Tidligere forbundsleder Helene Holand mener at NFU likevel har et stykke arbeid å gjøre før leiren blir det Interessepolitiske verkstedet den har et potensial til å være.

16 Dag Olav Stensland i Stavanger fikk tildelt en selvbyggertomt i februar i år. Nå er han fratatt tomten etter at kommunalstyret for miljø og utbygging har endret regelverket.

18 Gjøvik kommune og sangkoret Korpus fikk nylig to ukers besøk av kulturformidlere med utviklingshemning fra Faula teater i Spania og Den Dominikanske Republik.

24 Norges Handikapforbund, ULOBA og NFU inviterer til felles konferanse i Oslo 27. september. Konferansen markerer åpningen av Mitt Liv-kampanjen – for rettighetsfesting av BPA.

5 Leder 20 Safo 44 Butikk 47 Kontakt oss/Fylkeslagene

REPARASJON AV FRONTRUTE

GRATIS!

Har du kasko/delkasko er reparasjonen kostnadsfri for deg.

STJØRDAL	LADE	TILLER
74822555	73849800	72895090

BILGLASS

www.bilglass.no

Stjørdal: Martin Moes gt. 10, 7500 Stjørdal
Lade: Lade Allé 71, 7041 Trondheim Tiller: Østre Rosten 4c, 7075 Tiller

Solgården i Spania

Drømmested for tilrettelagt ferie!

Vårt mål er at alle skal oppleve en velfortjent og tilrettelagt ferie hos oss. Vi lover deg trivsel og trygghet, enten du er bruker, ledsager, familie eller pårørende.

Kontakt oss for å høre hvilke muligheter vi har til tur for deg eller din gruppe!

Ring 24 14 66 60 eller kontor@solgarden.no

VELKOMMEN TIL OSS! www.solgarden.no

SOLGÅRDEN

trygghet, trivsel og glede

Mot en spennende høst

Vi går en spennende høst i møte. Helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm Erichsen har varslet at den nye helse- og omsorgsloven skal legges fram 1. oktober. Regjeringen får da anledning til å vise hvilke føringer som skal gjelde – blant annet for ferieturer. Jeg minnes mannen fra Sauda som ønsket å dra til Kongeparken i Kristiansand. To dager i Kongeparken kom på 12 288 kroner. Mannen ble blant annet belastet lønnskostnader for sine ledsagere på i alt 67 timer.

I sommer brakte NRK nyheten om at Helsetilsynet har avdekket 4 247 lovbrudd innen helse- og sosialtjenesten siden 2001. De siste årene er det påvist ulovligheter i 78,5 prosent av slike tilsyn. Statlig kontroll er nødvendig, men langt fra tilstrekkelig for å sikre tjenestene som Stortinget har vedtatt. Det kommunene ikke har lært hittil i løpet av 19 år med sosialtjenesteloven, vil de nok neppe lære seg det i 20. heller. Regjeringen må ta alvorlige grep.

Stortinget har allerede bedt regjeringen vurdere sanksjonsmidler overfor kommunene. Sanksjoner kan fungere. Det vet vi fra økonomifeltet for det kommunale selvstyret. Kommuner i økonomisk ubalanse risikerer å komme på Robek-listen. Det innebærer at de mister retten til å fritt å kunne inngå økonomiske avtaler. Kommunene anstrenger seg mye for å unngå å komme på Robek-listen. Det er vanskelig å forstå at kommunale investeringsbudsjetter skal være viktigere enn livsforholdene til mennesker med bistandsbehov.

Tilsyn er stort sett en stikkprøve av dokumenter knyttet til noen få lovparagrafer. Kvaliteten på selve tjenestetilbudet er imidlertid sjelden underlagt tilsyn. Mange tjenester organiseres i turnusordninger med færrest mulig ansatte der det i for liten grad tas utgangspunkt i individuelle behov. Konsekvensene kan være både inngripende og alvorlige. Jeg har imidlertid ikke sett konsekvensene omtalt i en eneste tilsynsrapport. Tilsynene bør derfor utvides til å også å omfatte en vurdering av kvaliteten i den enkeltes tjenestetilbud.

Stort sett gjør tilsynsorganet en god jobb – innen sine rammer. Av og til ønsker tilsynsorganet likevel ikke å se. Pårørende i Horten mottok for eksempel nylig et brev om at kommunen ikke vil utøve pålagte oppgaver som for eksempel bistand til deltakelse på individuelle fritidsaktiviteter. Brevet kom få måneder etter at helse- og omsorgsministeren i et nytt rundskriv presiserte den enkeltes rett til å delta i religiøse- og livssynsaktiviteter. Til tross for at NFU gjorde Fylkesmannen i Vestfold klar over saken, ønsket ikke

kontrollorganet å kontrollere. I det kortfattede svaret til forbundet forutsatte Fylkesmannen at kommunen fulgte lovverket. Fylkesmannen henviste deretter til den enkeltes klagerett. Spørsmålet blir da: Hva skal gjøres med et tilsynsorgan som ikke vil se? Løsninger er verken omtalt i forskrifter eller rundskriv.

1. oktober får vi vite hva regjeringen mener om brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Norges Handikapforbund, ULOBA og NFU har gått sammen om kampanjen "Mitt Liv" – i en felles mobilisering for å få rettighetsfestet denne ordningen som skal gi brukeren et aktivt og mest mulig uavhengig liv på egne premisser – til tross for funksjonshemming. Kommunene har ifølge sosialtjenesteloven plikt til å tilby BPA – som ennå likevel ikke er en lovfestet rettighet. Mange mennesker med utviklingshemning må i dag forholde seg til et rigid tjenestetilbud som ikke er individuelt tilpasset. BPA kan for enkelte være den eneste måten å sikre menneskeverd.

Det avdekkes kommunale lovbrudd i det store flertallet av tilsynene som foretas av både spesialundervisningen og sosialtjenestene. Den 29. juni 2007 nedsatte tidligere statsråd Øystein Djupedal Midtlyng-utvalget for å få vurdert alle sider ved spesialundervisningen.

Like før Samfunn for alle gikk i trykken varslet kunnskapsminister Kristin Halvorsen sterkere statsstyring, mer veiledning og sanksjonsmidler overfor gjenstridige skoleeiere. Disse politiske signalene er nærmere omtalt og kommentert på side 15 og 16. Men handling trengs, og den må være kraftig. Spesialundervisningen har vært ute av kontroll siden den ble innført i 1975.

Kort oppsummert: Vi går en svært spennende høst i møte!

JENS PETTER GITLESEN

Kamp mot gettobygg i Østre Toten

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

- Vi gikk i fjor til nød med på at det skulle bygges omsorgsboliger for åtte personer med utviklingshemning under samme tak i Lena sentrum. Etter at kommunestyret på kort varsel økte antallet leiligheter til det dobbelte – altså 16 boliger i samme bygg, har vi valgt å kjempe mot – i samarbeid med Foreldreforeningen for funksjonshemmede i Østre Toten. Målet er å få stoppet prosjektet og få andre alternativer på bordet slik at byggeprosjektet blir i tråd med nasjonale føringer.

Lederen av NFU Toten lokallag, Inger Christine Årstad, ønsker innledningsvis å presisere at det ikke er plasseringen av de planlagte boligene som er problemet. - De skal etter planen ligge på en av de mest sentrale og attraktive tomtene i Lena der det også skal bygges andre boliger, forretninger og kontorer.

- Politikerne har ikke lagt skjul på at forslaget om å doble antallet boliger springer ut av behovet for å spare penger uten at de i sakspapirene fra

av virkeligheten når det gjelder brukergruppene. Verken NFU Toten eller Foreldreforeningen har støttet samlokaliseringen av 16 boliger.

Kommunen har siden valgt å overse de mange protestene og faglige innspill som er kommet fra flere hold mot prosjektet. Her har man tvert i mot valgt å la prosessen gå videre både i administrasjonen og det politiske systemet. Dette til tross for at vi også har påpekt en rekke svake sider ved saksbehandlingen som åpenbart bunner i manglende

Utkast til fasade mot nord på de planlagte omsorgsboligene må gis "et mindre institusjonspreg" (Tegningene er utkast til fasade mot nord og vest mot Festadbekken)

Utleiebustader bør være integrerte i vanlige bumiljø, og talet på samlokaliserte bustader bør være så lågt at ein oppnår normalisering og integrering.

Fra Regjeringens tildelingsbrev for 2010 s. 9, 2. avsnitt

administrasjonen faglig kan argumentere for hvordan de kan spare penger på et slikt prosjekt. I sakspapirene fra administrasjonen blir det imidlertid hevdet at .."dette er blitt møtt med meget positive tilbakemeldinger fra brukergrupper, Husbanken, utbygger, fagfolk og arealplanleggere". Denne påstanden er usann og en omskriving

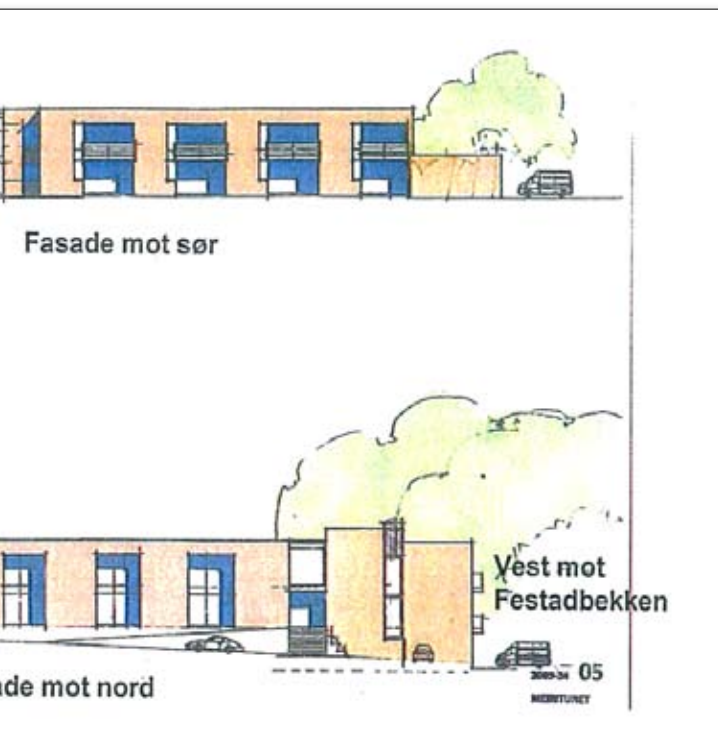
kunnskap og kompetanse om tilrettelegging av boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Hvem skal bo der?

Årstad etterlyser både en klargjøring fra kommunens side om hvem de 16 leilighetene over to plan egentlig skal bygges for og faglig innhold i

argumentasjonen for samlokalisering. - Utgangspunktet var at de skulle øremerkes unge voksne med utviklingshemning med pleiebehov som skulle flytte hjemmefra – noe det er et stort behov for. Kommunestyret har siden utvidet denne målgruppen til også å omfatte "enkeltpersoner med sterk funksjonshemming og personer med behov for heldøgns tjenestetilbud". Vi hører nå om flere pleietrengende både

boligene i Lena sentrum. Kommunestyret har allerede påpekt at den er hentet fra "Østre Toten kommunes planbeskrivelse for regulering" (").

med og uten utviklingshemning som i årevis har bodd i og trives i egne tilpassede hjem som er blitt kontaktet av kommunen med tanke på overføring til dette nye institusjonsbygget

Brukermedvirkning?

Inger Christine Årstad minner samtidig om at denne overstyringen også skjer stikk i strid med det kommunestyret selv har presisert om samme sak om at "det er særs viktig at videre planlegging og prosjektering skjer i et samarbeid der brukermedvirkning (beboere og pårørende) og tjenesteyting får sterk og reell innflytelse på utformingen av boligprosjektet".

Det er med andre ord tydelig at politikerne bruker oss

FRAMskolen

på Vallersund Gård

Et toårig lærested for unge voksne utviklingshemmede mellom videregående skole og et aktivt yrkesliv

FRAMskolen setter seg som mål, gjennom to års læring, å kunne gi elev, pårørende og eventuelt den kommunale omsorgstjeneste, innsikt i hvilke muligheter den enkelte elev har i forhold til framtidig boform, videreutdanning og yrkesvalg.

Framskolens tre grunnmotiver:

FORSTÅ VERDEN (undervisning)

- Utforsk verden, nasjonalt og internasjonalt
- De andre og meg selv
- Parforhold og seksualitet
- Teater, drama, sang, musikk, maling og diktskriving
- Utvikle evnen til å uttrykke seg
- Lær å sende e-post og å finne frem på internett

LEVE I VERDEN (bo- og hverdagsferdigheter)

- Pleie av bolig og klær • Planlegging • Gjøre innkjøp
- Lage mat og stelle i stand måltid til hverdag og fest
- Bruk og forståelse av penger og regnskap
- Tid og tidsbegreper

ARBEIDE I VERDEN (i verkstedene)

- Arbeid i bakeri • Veve i veveriet • Samle urter
- Arbeide med i husholdningen
- Arbeide med i jordbruk og gartneri

Fritid og friluftsliv

- Friluftaktiviteter på sjøen og i fjellet. Opplæring i ridning, båtliv og fjellvandring, går også inn som en del av undervisningen.
- Deltagelse i aktiviteter i nærmiljøet.
- Uforpliktende samvær, dans og lek.

Det første året bor elevene på internat.

Det andre året bor elevene mer selvstendig.

For nærmere informasjon (helst mellom 12.00 og 14.30):

Dag Balavoine eller Hanna Schmeding

Telefon 72 52 70 80/99 60 88 10

Du kan også skrive til framskolen@camphill.no eller

FRAMskolen på Vallersund Gård, 7167 Vallersund

FRAMskolen – fra livet i familie og skole, til et liv som voksen

Inger Christine Årstad leder NFU Toten lokallag.

som alibi i denne prosessen og nærmest anser saken som endelig vedtatt. Organisasjonene ønsker på den ene side det beste for sine medlemmer og å dele sine erfaringer og kunnskap med kommunen. Kommunen bruker samtidig organisasjonenes deltakelse i prosessen som argument for at brukermedvirkningen er ivaretatt – til tross for at

ULOVLIG OMKAMP

- Når kommunene etablerer institusjoner, er dette en ulovlig omkamp.

Det sier NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen i en kommentar til Samfunn for alle. Han minner om at ansvarsreformen ble vedtatt av et enstemmig Storting.

- Det er ikke opp til kommunene å omgjøre stortingsvedtak. Føringer fra ansvarsreformen står ved lag. Dette er blitt bekreftet av flere statsråder. Hvis det planlagte institusjonsbygget på Østre Toten får tilskudd gjennom Husbanken, viser det at staten ikke følger egne føringer, presiserer NFUs forbundsleder.

de to partene er helt uenige. Dermed kommer organisasjonene i en "gisselsituasjon". Vi kommer for vår del uansett ikke til å gi oss i kampen for å få dette institusjonsbygget stoppet, presiserer Inger Christine Årstad.

SFA følger denne saken videre i neste nummer.

Argumenter mot institusjonsbygget

NFU Toten lokallag og Foreldreforeningen for funksjonshemmede i Østre Toten har i sin argumentasjon mot bygging av 16 boliger under samme tak, tatt utgangspunkt i en rekke sentrale dokumenter:

Foreldreforeningen har for det første utarbeidet en såkalt uenighetsprotokoll som er sendt til kommunen og andre instanser som er involvert i dette boligprosjektet. Protokollen er imidlertid ikke oppført i journaloversikten over saksbehandlingen i kommunen. Den er imidlertid lagt ut i sin helhet på NFUs nettside.

De to brukerorganisasjonene har i sin argumentasjon også henvist til nasjonale føringer for boligbygging for personer med utviklingshemning i kjølvannet av ansvarsreformen som

tidligere er blitt presisert av tidligere helse- og omsorgsminister Bjarne Håkon Hanssen.

Argumentene som FrP-politikeren Robert Eriksson brukte da han tok opp de nasjonale føringene i spørretimen og svaret han fikk fra nåværende helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen, er også blant det skriftlige materialet som motstanderne mot det institusjonsliknende boligbygget i Østre Toten nå bruker i sin kamp for å få stoppet prosjektet.

Det samme gjelder statssekretær Henriette Westhrins beskrivelse av de nasjonale føringene som blant annet er gjengitt i et hennes svar på en henvendelse fra NFUs tidligere nestleder, Alf Anvedsen.

Like før SFA gikk i trykken sendte Foreldreforeningen for funksjonshemmede i Østre Toten et nytt brev til helse- og omsorgsministeren med spørsmål om hva sentrale myndigheter nå vil gjøre med dette byggeprosjektet som er i strid med nasjonale føringer og brukerorganisasjonenes meninger.

Alle dokumentene vi har henvist til ovenfor, er lagt ut på

www.nfunorge.org

Det er litt av "Meierikvartalet" slik det ser ut i dag. Det ligger et steinkast fra Lena sentrum. Her skal det i tillegg til det planlagte institusjonsliknende bygget også bygges andre boliger, forretninger og kontorer.

En mor og psykologs møte med offentlig helsevesen

- Som psykolog spør jeg meg jevnlig hvordan klienten opplever å møte helsevesenet ved meg som psykolog. Som mor til en fireårig gutt med forsinket utvikling har jeg fått erfare det offentlige hjelpeapparatet fra den andre siden.

AV: BITTEN MUNTHE-KAAS

Mor og psykolog Else-Marie Molund. Foto: Bitten Munthe-Kaas

Det skrev psykolog Else-Marie Molund som arbeider ved Pedagogisk-Psykologisk tjeneste i Tromsø kommune i en artikkel i tidsskriftet for Norsk Psykologforening våren 2009. Tidligere i år fikk sønnen hennes diagnosen ”moderat utviklingshemning”. Inntil da hadde han hatt diagnosen ”generell psykomotorisk utviklingsforsinkelse”. I løpet av hans tre første leveår hadde foreldrene kontakt med 20 hjelpeinstanser. De har fortsatt kontakt med syv av dem.

- Det har vært mange gode opplevelser, men vi har også hatt møter vi helst skulle ha vært foruten, sier Else-Marie Molund i en samtale med Samfunn for alle. - I starten av utredningsprosessen som var preget av krise og sorg, opplevde vi i liten grad å bli møtt med forståelse for situasjonen vi var i. Det er en stor omstilling å få et barn som sannsynligvis vil trenge tilsyn og hjelp fra ulike instanser resten av livet sitt. Mitt inntrykk er at det er for lite kompetanse og forståelse for hva foreldrene går igjennom i denne sammenheng.

Det er for eksempel viktig både å forberede foreldre på reaksjonene de kan få og gi dem håp ved å vise til at dette er normale reaksjoner som går over etter en stund.

- Hvordan oppleves det å måtte brette ut om ditt barns begrensninger og problemer overfor så mange fagfolk – for å få dem til å åpne dørene til sine respektive hjelpetilbud?

- Jeg tror foreldre flest opplever det som en stor belastning å stadig måtte gjenta historien om sitt barns funksjonsnivå. Ingen vil at det skal være noe i veien med dem. Det er et paradoks at en til stadighet er nødt til å gjenta alle problemene før en får de ressursene en ser kan hjelpe. Fagpersoner må selvsagt ha informasjon for å kunne foreta sine vurderinger. Det kan samtidig være ganske ødeleggende på familiesystemet og hele tiden måtte fokusere på det hos et barn som ikke fungerer. Det er mye bedre for alle parter å rette søkelyset mot og ta utgangspunkt i det som er bra og ikke minst forsterke dette. Det er uansett viktig å fokusere på at barn uansett funksjonsnivå utvikler seg i forhold til seg selv.

Rapportene

- Det kan også være en stor påkjenning å lese om hvordan min sønn ”egentlig” fungerer i de mange rapportene som

Ung og voksen med utviklingshemning **NYHET**

Caroline Tidemand Andersen har i ti år hatt regelmessig samvær med en gruppe unge med Downs syndrom. Det har blitt til en unik bok om deres ressurser og behov å forstå. Boka er en uvurderlig hjelp til alle som omgås unge, voksne med utviklingshemning.

Å uttrykke seg gir barn håp og innsikt **NYHET**

Hva betyr det for et lite barn å være annerledes? Hva tenker barnet? Psykoterapeut Christina Renlund har viet sitt yrkesliv til barna med sykdom og funksjonsnedsettelse og familiene deres. Hun viser oss hvordan vi kan hjelpe barn til å sette ord på det de ikke forstår.

Å være søsken til barn med funksjonsnedsettelse **NYHET**

Boka *Små søsken* (Christina Renlund) inneholder fortellingene til mange søsken. Den ønsker å inspirere til samtale – for det er når barn får uttrykke seg og ha dialog at vi kan styrke deres identitet og selvfølelse, sier forfatteren.

Ny medisinsk kunnskap

To bøker om Downs syndrom og helse. Inneholder stoff om vanlige helseplage, psykisk helse, råd om kosthold og viktige medisinske sjekklister.

Vellykket skolestart, inkludering og læring

To bøker om utviklingshemning og skole. Den ene gir konkret hjelp til en vellykket skolestart. Den andre har mange praktiske råd om videre skolegang.

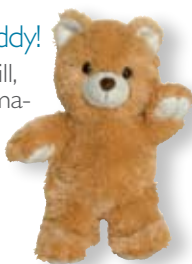

Rørende, trist og hlende morsom

Synnøve M Sydnes sin bok fikk strålende kritikker da den kom ut. Nå i nytt opplag!

Learning English with Teddy!

Med en koffert full av spill, musikk og spennende temahefter blir det gøy, også for barn med langsom progresjon, å lære språk. Forfatter: Julie Monsen.

Mer informasjon på: www.skaugeforlag.no
post@skaugeforlag.no • 55 33 21 52

skrives om ham, fortsetter Else-Marie Molund. - Dette kan handle både om at vi foreldre kjenner oss igjen i det som står og at mange følelser settes i sving. Jeg tror at mange fagfolk opplever det ubehagelig å bli konfrontert med familiens reaksjoner. Det kan samtidig være vanskelig å hjelpe foreldrene til å forstå hva det som skrives, faktisk innebærer. En konsekvens av dette kan bli at barn og voksne med utviklingshemning og andre grupper i verste fall ikke får den hjelpen de har behov for. Nettopp derfor er det viktig å beskrive barnets tilstand "slik den er". Fagfolk må heller sørge for å komme familien i møte og bidrar til at både foreldrene og den det gjelder får ekstra tid til å forstå og bearbeide innholdet. Det er først og fremst foreldrene som gjennom hele livet står på for barns behov og rettigheter.

Fellesskapet

Else-Marie Molund meldte seg inn i i NFU fordi hun mener forbundet gjør en god og viktig jobb for å ivareta interessene til personer med utviklingshemning. - Det er svært viktig at noen ser hele familien, den som har utviklingshemning, foreldre og søsken slik NFU gjør. Og det er veldig bra at NFU er opptatt av rettigheter og følger med på vegne av hele gruppen. NFU representerer også en mulighet for å oppleve et fellesskap med andre som virkelig forstår og som har kunnskap og erfaringer som er nyttige for oss.

- Opplevde du at det tok lengre tid for deg å akseptere ditt barns funksjonshemming i kjølvannet av møter med fagfolk som manglet kunnskap om hvordan de skulle hjelpe deg med nettopp det?

- Det å akseptere et barns funksjonshemming er en prosess. Som psykolog vet jeg at denne prosessen er svært individuell. Jeg opplevde ikke å bli ivaretatt godt nok av de fleste fagfolkene vi møtte i en tid som lenge ble preget av sorg og krise. Derfor vet jeg som tidligere nevnt hvor viktig det er å fortelle foreldre at sorgen ikke vil vare evig og at det er normale reaksjoner dette handler om. Foreldrene må samtidig ikke gis falske forhåpninger om sitt barns fremtidige utvikling.

Vi var likevel heldige. Vår fastlege – som også er vår sønns fastlege – viste oss både gjennom ord og handling at hun både hadde kunnskap om og forstod vår situasjon. Hun gjorde oss trygge ved å understreke at hun også kunne hjelpe oss senere – hvis vi skulle trenge det. Hun fortalte blant annet om krise- og sorgprosesser – som jeg gjennom eget fagfelt jo kjente til fra flere andre sammenhenger. Jeg klarte likevel ikke å bruke disse kunnskapene der og da.

Else-Marie Molund tror også det er viktig at foreldre får mer tid til å bearbeide alle følelsene de sliter med i startfasen over et barns funksjonshemning. - Det vil gjøre det lettere for oss å forholde oss til opplevelsene som er knyttet til barnets tilstand senere i livet. Jeg opplevde samtidig selv at ting gjerne skjer fort når mistanken for alvor vekkes om at det er noe i veien med et barn. Det er mange fagfolk som kobles på, mange undersøkelser som skal gjøres, mange innleggelses på sykehus osv. Mange av oss har andre barn i tillegg. De har sin sorg, sitt savn og sin angst som det også må tas hensyn til.

Snakke om barnet

Noe av det viktigste jeg har erfart er hvor viktig det er å snakke om mitt barns utviklingshemning. Jeg synes ikke det er så vanskeig lenger, selv om det selvsagt har vært en prosess å komme dit. Foreldre flest går gjerne gjennom flere faser før de greier det. Noe av det som har hjulpet min sønn best er at de som er rundt ham har kunnskap om hans situasjon og funksjonsnivå.

- Du skriver også i artikkelen din at ubearbeidede prosesser i forbindelse med et barns funksjonshemning gjør foreldre sårbare og at dette også får konsekvenser for barnet. Kan du si noe om på hvilken måte?

- Hvis foreldre har for høye forventninger og vegrer seg for å be om hjelp til sitt barn, kan det få svært negative konsekvenser. Vi må ta utgangspunkt i barnets nivå og forsøke å løfte dem ut fra det nivået barnet har. Hvis ikke, kan barnet oppleve for høye krav. Dette kan i sin tur resultere i manglende mestring – som i sin tur ikke minst kan få konsekvenser for den enkeltes selvbilde og psykiske helse. Dette er verken bra for familiesystemet som sådan, for barnet selv eller foreldrene. Igjen handler det om at vi må akseptere barnet som det er. Vi var selv på et to ukers kurs på Frambu der vi møtte andre foreldre, fikk informasjon om hva vi selv kunne forvente, om rettigheter osv. Slike kurs skulle det vært mange av!

Bekymret for fremtiden

På spørsmål om hvilke tanker hun gjør seg om sin sønns fremtid, svarer Else-Marie Molund at han takket være god og helhetlig tilrettelegging og stimulering har hatt og viser en svært positiv utvikling. - Når jeg ser systemene i samfunnet slik de er i dag og tenker på hvordan hans livsløp kan bli, blir jeg derimot ambivalent for fremtiden. Flere rapporter fra Helsedirektoratet og andre sentrale faginstanser gir grunn til bekymring. Rapportene forteller om manglende kunnskap og tilgjengelighet på basale områder – fra somatiske og psykiske helsetjenester til levekår og rettsikkerhet. Disse rapportene omfatter fagpersoner som arbeider med personer med utviklingshemning til daglig i tillegg til fagpersoner i kommunehelsetjeneste og spesialisthelsetjeneste.

Lærerikt og interessant

Else-Marie Molund synes likevel at det hun som mor og

psykolog har opplevd av helsevesenet og ulike hjelpesystemer, har vært svært interessant og lærerikt. - Erfaringene som mor er høyst relevante for mitt arbeid som psykolog. Som mor bruker jeg kunnskapen jeg har som psykolog daglig. Jeg tror jeg har en fordel ved å kjenne til rutine og rettighetene som sønnen min har i helsesystemet. Det er også nyttig å kunne mye om de aktuelle diagnosene og hvilke tiltak som skal iverksettes i ulike situasjoner.

Er det noe jeg ønsker meg, så er det at flere fagfolk får betydelig mer kunnskap om utviklingsforstyrrelser og psykisk helse! Studier viser at omtrent 40 prosent av mennesker med utviklingsforstyrrelser får psykiske lidelser. Ofte blir slike lidelser feilvurdert som atferdsvansker eller at personen med utviklingshemning bare er vanskelig. Dermed kan måten situasjonen håndteres på bli feil. Resultatet blir i så fall at den enkelte trives mindre og fungerer dårligere, understreker Else-Marie Molund.

DE SOM VIL VITE MER

Else-Marie Molunds artikkel "Mor og psykolog i møte med offentlige helsetjenester" stod i Tidsskrift for Norsk Psykologforening som er lagt ut på nettadressen http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=79783&a=2. Interesserte kan kontakte henne via e-postadressen else-marie.molund@psykologene.no.

Ny avlastningsbolig på Vestlandsheimen

Bergen kommune skal opprette en større avlastningsbolig for barn og unge med blant annet autismediagnose. Det blir åtte faste plasser som skal brukes på omgang av 40 hjemmeboende barn og unge.

To eksisterende avlastningstilbud slås dermed sammen og samlokaliseres i Åsane. Det skjer i bygningene til den tidligere sentralinstitusjonen Vestlandsheimen. Nå frykter pårørende og opposisjonspolitikere i Bergen at avlastningsboligen vekker den gamle institusjonen til live.

– Barna flyttes tilbake i historien. Kommunen er i glideflukt vekk fra inkluderingstankegangen og inn i en omsorgsgetto.

Det sier Oddny Miljeteig, som er SVs gruppeleder i Bergen bystyre og leder for kommunens Helse- og sosialkomité i en kommentar til FOs tidsskrift Fontene. Les mer på www.fontene.no

Fulle hus på Hove

Årets organisasjonsleir ble som vanlig avviklet på Tromøya utenfor Arendal. Det var fulle NFU-hus på Hove leirsenter i år. Et velsmurt apparat sørget for en profesjonell gjennomføring av dette store arrangementet.

TEKST: TIDLIGERE FORBUNDSLEDER, HELENE HOLAND.
FOTOS: FOTOGRUPPEN PÅ HOVE

Det har vært fulle hus på Hove leirsenter i år.

Leiren har blitt et godt ferietilbud for deltakerne.

Leiren gir mulighet for interessepolitiske diskusjoner og skoling.

Det må flere aktive tillitsvalgte med utviklingshemning få kjennskap til.

Fylkes- eller lokallag kan bruke leiren som et skolingstilbud til aktive tillitsvalgte med utviklingshemning.

Ikke alle kan betale leiravgiften på kr 4700 kroner.

Et bidrag fra fylkes- eller lokallag kan gjøre det mulig for tillitsvalgte å delta.

Leiren er blitt et godt ferietilbud for deltakerne. NFU har etter min mening likevel fortsatt et stykke arbeid å gjøre før leiren blir det interessepolitiske verkstedet den har et potensial til å være. Vi har i dag mange aktive tillitsvalgte fra organisasjonen som ledere og kursansvarlige på Hove. Jeg tror det er viktig at NFU fortsetter å rekruttere ledere til leiren blant sine aktive tillitsvalgte. Det er viktig at leiren blir organisasjonens leir, medlemmenes leir, tillitsvalgtes leir og landsstyrets leir. Flere aktive tillitsvalgte med utviklingshemning må få kjennskap til den muligheten leiren gir til interessepolitiske diskusjoner og skoling.

Mange tidligere medlemmer i gruppa "Aktiv i egen organisasjon" har vært og er deltakere på leiren. Jeg kjenner ikke til at fylkes- eller lokallag har brukt leiren som et skolingstilbud til sine aktive tillitsvalgte med utviklingshemning, men muligheten ligger der. Ikke alle har økonomi til å betale leiravgiften på 4700 kroner for å kunne reise

til Hove hvert år. Et bidrag fra fylkes- eller lokallag kan gjøre det mulig for tillitsvalgte å delta. Det har også skapt

Anne-Grete Hauan er gjenganger på Hove.

gode debatter når tillitsvalgte med utviklingshemning som brenner for en sak, er blitt invitert til leiren for å fortelle om sitt arbeid.

Kurs og aktiviteter

Deltakerne kan velge mellom ulike kurs og aktiviteter. Minst et av kursene har et interessepolitisk innhold. I år var temaet "Fra foreldrehjem til eget hjem". Seks deltakere valgte dette kurset. Sammen med undertegnede og ledsager Aasta Ueland ble det tre lærerike dager. Følgende er noe av det kursdeltakerne sa at de vil fortelle til andre av det de har lært på kurset:

"Det er viktig å snakke om disse tingene på forhånd, før vi flytter", "Få hjelp til å kjøpe ting til leiligheten", "Ta opp lån, betale lånet tilbake", "Sette opp budsjett, betale strøm, telefon, aviser og alt", "Hjelp til å betale regninger, holde orden på regningene", "Trenger hjelp til å flytte", "Be om hjelp når jeg trenger det", "Kjøpe det en har mest behov for først" - osv.

NFUs fotballag gjorde en strålende innsats i kampen mot Øyestad IL.

Dette er kunnskap som alle som skal flytte fra foreldre hjemmet har behov for. Jeg håper organisasjonen bruker de kursheftene vi har om temaet og supplerer med bøkene "Sjef i eget hjem" og "Veier til egen bolig".

Årets kurs på organisasjonsleiren var vellykket og lærerikt for alle. "Vi lærte ting vi ikke visste fra før," sa en av deltakerne – som også hadde hatt utbytte av å diskutere med andre.

Det gode fellesskapet

Blant de andre aktivitetene deltakerne kunne velge mellom på årets leir var fysiske aktiviteter som friluftsliv, fotball, stavgang, boccia og dans som jeg håper mange fortsetter med etter at de er kommet hjem. En gruppe hadde sang som tema mens to grupper jobbet med foto, data og laget årets leiravis, som kan lastes ned på www.nfunorge.no.

Leiren har en struktur som raskt inkluderer og innlemmer nye deltakere i fellesskapet. Ankomstdagen lørdag møtes alle til musikk og dans om kvelden. Søndag er det offisiell åpning med flaggheising. Etter det offisielle programmet har det vært "bli-kjent" aktiviteter som inkluderer nye deltakere og spleiser de som bor på samme hus. Mye av dagen på mandag, tirsdag og onsdag går til kurs og aktiviteter. Her blir deltakerne kjent på tvers av husene de bor i.

Når vi kommer til onsdag ettermiddag og deltakerne er blitt en sammensveiset gjeng, er det tid for mer frie aktiviteter. På avskjedsfesten fredag kveld er det mange som gir uttrykk for ønsket om at leiren kunne vare i to i stedet for en uke.

Lørdag reiser alle hjem, hver til sitt. Mange har knyttet nye vennskap. Dagens teknologi gjør det mulig å holde kontakten via SMS og mobiltelefon fram til neste sommer og ny leir på Tromøya. Selv har jeg fått mange nye venner på Facebook!

Møter med deltakere

AV: FORBUNDSLEDER JENS PETTER GITLESEN,

Forbundsleder Jens Petter Gitlesen var på NFUs organisasjonsleir for første gang, og har sendt SFA noen korte glimt i tekst og bilder av deltakere han møtte på Hove:

På naborommet mitt fant i alt fire damer seg vel til rette. Marianne, Hilde og Bente Irene fra Stavanger er aktive i Hinna Håndball. De bodde sammen med Hildegunn fra Odde.

Da jeg besøkte firkløveret var Ina også innom en tur. Marianne og Hilde har vært henholdsvis to og tre ganger på NFU-leiren tidligere. Hildegunn har deltatt så mange ganger at hun er kommet ut av tellingen. Bente Irene derimot var på Tromøya for første gang. Av romkameratene ble hun blant annet informert om muligheten for trening i Hinna Håndball. De fire var skjønt enige om at de vil tilbake til Hove neste år.

Både Marianne, Hilde og Ina deltok på dansekurs. Bente Irene ville heller høre hva tidligere forbundsleder Helene Holland hadde å fortelle om det å skulle flytte i eget hjem – mens Hildegunn meldte seg på kurset om friluftsliv.

Den hyggelige damegjengen syntes ellers det var spennende å bli kjent med så mange nye mennesker. Alle fikk nye venner på leiren. Selv om det er kjekt å være sammen med nye mennesker, vil både Marianne, Bente Irene og Hildegunn bo sammen med andre neste år. Hilde har lyst til å få enda flere venner – og vil derfor bo sammen på Hove leir 2011.

Tom fikk mersmak

Tom har lang fartstid som tillitsvalgt i NFU. Det var likevel første gang han

Tom gjorde en flott innsats for NFUs fotballag.

var på Hove. Tom er fra Dokka i Nordre Land som trolig var best representert på årets leir med hele 10 deltakere.

Fotball var et selvfølgelig aktivitetsvalg for Tom. Dette til tross sine utslitte hofter. Den planlagte operasjonen ble imidlertid utsatt til etter hjemkomsten fra Tromøya. Tom kjørte bil selv både til og fra leiren. Noe av det viktigste for ham ved å delta, var at han ble kjent med så mange nye mennesker. Årets erfaringer ga mersmak. Også Tom vil tilbake neste år. Med nyopererte hofter lover han enda sterkere innsats på fotballbanen.

Damene på naborommet.

Veteran på leiren

Margrethe fra Vaksdal er en av veteranene på Hove leir. Hun har deltatt åtte ganger – som i seg selv er et godt bevis på at hun trives. Her har hun blitt kjent med mange som hun stort sett bare møter på Tromøya. Hun bor i samme huset på Hove hver gang med mange av de samme deltakerne og hjelperne. Etter hvert er dette blitt en stor og sammensveiset gjeng.

I år valgte Margrethe å være med på kurset i friluftsliv. Hun likte det så godt at hun vil ta det neste sommer også.

Margrethe shopper gjerne når anledningen byr seg. Sparepenger fra jobben med postlevering hjemme i Vaksdal kommer godt med når Margrethe & co er på bytur i Arendal.

Margrethe har vært på Hove leir åtte ganger.

Truer kommuner med sanksjoner

Kommuner som bryter opplæringsloven kan bli møtt med sanksjoner, advarte kunnskapsminister Kristin Halvorsen (SV) i et intervju med Dagsavisen nylig. Marianne Aasen (Ap) vil ha kommunesammenslåing.

Kunnskapsministeren vil ifølge avisen ikke spesifisere hvilke reaksjonsformer hun har i tankene, eller når det kan bli aktuelt å møte lovbrudd med sanksjoner.

- Nei, det er for tidlig. Hvis kommuner kontinuerlig ikke innfrir elevenes rettigheter, må vi stramme inn fra sentralt hold. Da er sanksjoner en mulighet som vi vurderer fortløpende, sier hun.

Halvorsen understreker samtidig at fylkesmennene heretter skal ha tettere oppfølging av kommuner som ikke etterlever loven, slik at en sikrer seg at feilene blir rettet opp.

Bakgrunnen for de bebudete sanksjonene er – slik NFU i årevis har påpekt ved en rekke anledninger – at opplæringsloven brytes systematisk over hele landet av skoleeierne – kommunene og fylkeskommunene. Dette er gang på gang blitt bekreftet av fylkesmenenes tilsyn. Utdanningsdirektoratet erkjenner i tillegg at sakene som havner hos Fylkesmannen bare er toppen av isfjellet.

Skoleeierne skylder først og fremst på manglende kompetanse og mangel på ressurser. Halvorsen påpeker derfor at sanksjoner ikke er det viktigste virkemidlet for å løse problemet. - Mange små kommuner har for liten skolefaglig kompetanse. Der oppfordrer vi kommunene til å samarbeide over grensene og dele på denne kompetansen, sier Halvorsen.

Kristin Halvorsen
Foto: ©Stortingsarkivet/Scanpix.

Gjennomgår loven

Kunnskapsdepartementet gjennomgår også nå opplæringsloven fordi flere opplever den som uklar.

- Det er et betydelig rom for skjønn og mange kommuner sier at den er vanskelig å forstå. Vi ser på om vi kan gjøre den klarere, sier Halvorsen. Hun påpeker at både Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet skal gi mer veiledning til skoleeierne slik at det ikke skal være noen tvil om hvilke forpliktelser de har.

Kristin Halvorsen har derimot lav toleranse overfor skoleeiere som skylder på dårlig økonomi. - Det holder ikke. Vi har forbedret kommuneøkonomien med flere milliarder kroner de siste årene. Dermed handler dette til syvende og sist om prioriteringer. Barn og unge skal ha topp prioritet, sier Halvorsen.

Vil slå sammen kommuner

Tidligere i år kom en rapport som viste at skoler i små kommuner sakker

Marianne Aasen
Foto: ©Stortingsarkivet/Scanpix.

akterut på de nasjonale prøvene. Marianne Aasen (Ap) som er leder i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget, mente den gang at små kommuner burde slå seg sammen for å gi elevene et bedre skoletilbud.

De massive bruddene på opplæringsloven er nok et argument for sammenslåing, mener hun.

- Kommunene har et stort ansvar for at den gjeldende politikken faktisk blir fulgt opp i klasserommene. Men når de fleste kommuner i Norge er små, er det urealistisk at alle har et skolefaglig miljø som realiserer målene i opplæringsloven, sier Aasen.

I likhet med Halvorsen, tror hun flere kommuner kan forbedre seg ved å samarbeide tettere.

- Hvis man ikke har råd til en hel skolefaglig stilling, så del den med to andre kommuner, da! Det er denne type fantasi jeg etterlyser hos skoleeierne, sier Aasen.

Gledelig at det varsles grep nå

NFU har lenge etterlyst sanksjonsmidler overfor skoleeiere som systematisk ignorerer lovverket og som heller ikke viser interesse for å følge opp påviste lovbrudd. Vi tok opp de mange lovbruddene på spesialundervisningsfeltet i vårt møte med kunnskapsministeren nylig. Det er gledelig at Kristin Halvorsen nå varsler at hun vil ta grep for så sikre elevenes rettigheter.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen mener påstandene fra flere hold om at lovverket er vanskelig og utilgjengelig er ubegrunnet. - Den manglende rettsikkerheten og etterlevelsen av loven er et resultat av at regelverket om spesialundervisning aldri er blitt spesielt fokusert siden det ble innført på 1970-tallet. Dette feltet er kort og godt blitt nedprioritert, presiserer Gitlesen.

Han tar også avstand fra påstandene i avisen Kommunal Rapport som mener at småkommunene kan bli hardest rammet av de bebudete sanksjonene.

- Enhver som har fulgt med på stat-

lige tilsyn på opplæringsfeltet, vet at småkommunene ikke er problemet. Verken Oslo eller Bærum kan for eksempel regnes blant småkommunene. De siste års tilsynsrapporter herfra viser i det minste at kommunestørrelse ikke er noe entydig forklaringsfaktor. Det småkommunene taper med eventuell lavere formell kompetanse, tar de igjen med mindre krevende forvaltningssystemer og større nærhet til enkelteleven.

- Hvilken kommentar har du til Halvorsens & Aasen som mener at kommuner kan forbedre seg ved å samarbeide tettere?

- Samarbeid er i utgangspunktet positivt og bør fremmes på de fleste områdene. Det er allerede flere kommuner som har felles PP-tjeneste. Samarbeid med fylkeskommunen om gjennomløpende PP-tjeneste, kunne vært positivt. Tilsyn har avdekket store mangler i skolens kvalitetssikringssystemer. Både kunnskap om kvalitetssikring, utvikling og utprøving av kvalitetssikringssystemer er felter hvor mange kommuner kan tjene på samarbeid. En bør imidlertid passe seg for tvangssamarbeid, og samarbeid om interkommunale spesialskoler må for all del unngås, presiserer Jens Petter Gitlesen.

Siste:

Like før Samfunn for alle går i trykken leser vi blant annet følgende uttalelse fra statsråd Kristin Halvorsen i en pressemelding fra Kunnskapsdepartementet:

- Jeg vil sikre lærerressursenes andel av framtidig vekst i kommunesektoren, og sørge for at ressurser som kommunene har fått til skoleformål faktisk når fram. Det betyr selvsagt ikke at noen skal pålegges å kutte i pleie- og omsorgsbudsjettene til fordel for skolen, sier kunnskapsminister Kristin Halvorsen.

Regjeringen har varslet at den skal innføre en norm for maks antall elever pr lærer.

- En slik lovendring vil være med på å hindre at skolen blir salderingspost i kommunene, og sikre at skolene får sin del av kaka, sier statsråden.

Les hele pressemeldingen på:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/aktuelt/nyheter/2010/ressurser-til-skolen-skal-sikres-bedre.html?id=612809> <<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/aktuelt/nyheter/2010/ressurser-til-skolen-skal-sikres-bedre-.html?id=612809>>

Dissimilis ble Peer Gynt 2010

Storingsrepresentantene har valgt sang og musikkgruppen Dissimilis til Årets Peer Gynt 2010 for deres innsats nasjonalt og internasjonalt. Årets pris ble delt ut under Peer Gynt-stevnet nylig.

Prisen går til en person eller institusjon som har markert seg på en positiv måte på et samfunnsnyttig plan, og som har gjort Norge kjent i utlandet på en positiv måte.

Dissimilis var nominert i gjevt selskap med Sissel Kyrkjebø og sjakkens verdensmester Magnus Carlsen. Tidligere prisvinnere er for eksempel Ole Gunnar Solstjær, Arne Næss senior, Kjell Inge Røkke og Eva Joly. Vi gratulerer!

*Grunleggeren av Dissimilis Kai Zahl og sønnen Børge med Peer Gynt-trofeet.
Foto: Silje Rindal, Gudbrandsdølen Dagningen*

Handikaphistorie

I 2010 markerer Universitetet i Oslo sitt 200-årsjubileum og Institutt for spesialpedagogikk sitt 50 årsjubileum. Den 7. nordiske handikaphistoriske konferansen inngår i markeringen av disse to begivenhetene.

Les mer på www.statped.no

Bok om tro og livssyn

Boka "Utviklingshemning og tros- og livssynsutøvelse" ble nylig lansert på Universitetsforlaget. Den er redigert av Sølvi Dahle og Tor Ivar Torgauten. I boka gis det konkret veiledning i hvordan menneskerettigheten tros- og livssynsutøvelse kan håndheves. Her kan vi lese om hvordan mennesker med utviklingshemning kan få ivarettatt sine behov i denne sammenheng. Det står mer om boka på www.nfunorge.org

De vanskelige foreldrene

Møtet. Møtet med foreldre til barn med bistandsbehov har vært blant mine vanskeligste opplevelser som vernepleier. Og mine beste. Noen av disse møtene sitter lenge i hodet. Andre sitter ikke bare i hodet, men også i magen og i hjertet. Noen av disse møtene vil aldri bli glemt.

AV: CATO B. ELLINGSEN.

Foreldre som ikke lenger merker at de blir slått mange ganger for dagen. Foreldre som aldri har fått den bistanden de trenger. Foreldre som vet at de trenger bistand, foreldre som ikke vet det (og må bli fortalt det). Foreldre i sorg, men også i glede. Foreldre som er i en situasjon som vi fagfolk eller andre aldri kan sette oss inn i fullt ut. Er det noen som trenger samfunnets respekt, og støtte, så er det disse foreldrene. Foreldre til barn med ulike former for bistandsbehov. Personer som mest av alt vil leve et så vanlig liv som mulig. Hverdagsheltene.

Dessverre er det ikke slik at disse alltid får den respekten de fortjener. Eller forståelse. Heller ikke fra oss fagfolk, dessverre. Hvem av oss har ikke diskutert de vanskelige foreldrene?

Foreldrene som maser om hvilke klær barna deres skal ha på seg. Behandlingen de har lest om på internett. Turen som ble litt lang, eller kinoen som ble glemt. Eller mer alvorlig; har du husket medisinen? Kan du ikke bare holde henne, hun må jo ha klær på? Eller; hvorfor holdt du han? Kanskje; det er feilmedisinering, feilbehandling!

Mas? Mangel på forståelse for den jobben du gjør? Ufølsomt? NEI!

Foreldre? JA!

Mange vernepleiere og andre fagfolk har diskutert de vanskelige foreldrene. Foreldre som gjør jobben vanskeligere. Foreldre som spør og graver, foreldre som bryr seg, foreldre som utfordrer deg og din faglighet. Jeg har også ment at foreldre er plagsomme. Det er jo jeg som er vernepleieren. Har utdanning. Det er jeg som kan dette. Foreldrene er jo bare... ja, bare foreldre. Eller motsatt, foreldre som ikke er tilstede like mye, som gjør alt vi sier. Ja, de kan også få høre det. "Tenk, det er deres egen datter, og så engasjerer de seg ikke i møtene, i samtalene. De er jo foreldre. De må vel bry seg om sin egen datter."

Jeg liker de vanskelige foreldrene. Foreldre som utfordrer meg, enten de

"maser" for mye, eller som tilsynelatende ikke bryr seg. Jeg har ingen rett til å fordømme. Det er jeg som er "bare". Det er jeg som er "bare" vernepleieren. Og; jeg er en av mange. En av altfor mange...

Det er tusen ulike årsaker til at foreldre er som de er. Er som de er overfor sine barn, og er som de er overfor oss som fagfolk. Det skal vi respektere, ha forståelse for og ta innover oss i den profesjonelle jobben vi skal gjøre. Foreldresamarbeid byr alltid på utfordringer. Utfordringer som vi er satt til å løse sammen med foreldrene. Det er ikke lett. Det skal ikke være lett. Jeg har aldri ment at det er lett med samhandling med personer som er i en helt annen situasjon en deg selv. Jeg sier heller ikke at foreldre alltid har rett. Det vil si, de har ikke alltid rett i sine meninger om behandlingsopplegg, min atferd, institusjonens tilbud. De har derimot alltid rett i at dette er deres opplevelser. De opplever situasjonen på den måten som de uttrykker. Det skal vi ta på alvor. Og lære av!

(Dette er et utdrag fra en artikkel med samme tittel – hentet på bloggen vernepleieren.wordpress.com/2010/08/21/de-vanskelige-foreldrene

Diskriminering

I fjor var det medieoppslag over det ganske land etter en episode der seks personer med utviklingshemning skulle hygge seg på kafé Mandarinen i Bergen. En ansatt ga beskjed til ledsagerne at de ikke ønsket «den typen mennesker» i sitt lokale.

Ifølge den ansatte kunne deres nærvær føre til at kafeen mistet andre kunder.

Saken er nå behandlet av Likestillings- og diskrimineringsombudet. Nå har ombudet slått fast at slik oppførsel er i strid med regelverket.

Torshovseminarene

De årlige Torshovseminarene går av stabelen i Oslo i dagene 11. og 12. november. Årets arrangement har fått tittelen "Inkludering i en ulvetid – elever med utviklingshemning i skolen – ressurs eller belastning". Blant innleiderne er reflekterende pensjonist, tidligere statsminister og fylkesmann Kåre Willoch, statssekretær Lisbet Rugtvedt, barneombud Reidar Hjermann og NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen.

Temaet for årets seminar er situasjonen i skole og ved overgang til voksenlivet for barn og unge med utviklingshemning – uavhengig av grad. Arrangørens utgangspunkt er at vellykket inkludering krever mer enn tilpasset opplæring. I innlegg og foredrag vil dagens situasjon bli belyst. Gode løsninger med rom for alles læring, utvikling og trivsel blir også presentert.

I tillegg til ovennevnte foredragsholdere vil Kari Nes fra Høgskolen i Hamar se nærmere på 2000-tallet og stille spørsmål ved hvorvidt det har skjedd et tilbakeslag for inkludering i Norge.

Joronn Sæthre fra Høgskolen i Bergen vil i sitt innlegg belyse hvordan elever med utviklingshemning opplever det å være elev i videregående skole. Foreldrene Andreas Wiese og Lise Lundh skal formidle sine erfaringer om sine respektive barns møter med skolen, mens Jens Petter Gitlesen skal si noe om det han mener bør gjøres med ulvetidstendensen.

Mer informasjon om seminarene er lagt ut på www.statped.no/torshov/torshovseminarene 2010

Årets gaveidé?
emipo tv på dvd

I programmene møter du andre mennesker med utviklingshemning. Våre journalister, programledere og fotografer har selv utviklingshemning. Vi ønsker å vise at utviklingshemning ikke hindrer et godt og meningsfullt liv.

Vi vil engasjere deg, underholde deg, gi deg gode forbilder og ny kunnskap.

Nå tilbyr vi svært rimelige abonnement på Emipo tvs programmer på DVD. For kr. 1950,- pr. år* får du en halvtimes DVD i posten ca. hver 14. dag.

For å bestille, ring 64 87 74 76 eller gå inn på: www.empotv.no

*) Tilbudet er inkludert porto og gjelder privatpersoner. For institusjoner er det egne priser. Ta kontakt for et tilbud.

Ga først grønt – så rødt lys for selvbyggertomt

I februar i år fikk Dag Olav Stensland fra Stavanger tildelt en selvbyggertomt på vanlig måte. I august fikk 24-åringen brev om at vedtaket var omgjort. Årsak: Kommunalstyret for miljø og utbygging hadde i mellomtiden endret regelverket.

AV BITTEN MUNTHE-KAAS

Regelendringen ble foretatt på et møte 24. juni i år. Da var tildelingen av tomter forlenget foretatt. Dag Olav stod plutselig uten tomt og mistet dermed denne muligheten til å få bygget en egen bolig. Hans sjokkerte foreldre fryktet umiddelbart at tomten hans ville bli gitt til andre. Nå har de kontaktet advokat.

I en kommentar til Samfunn for alle legger Dag Olavs far, Arnt Stensland, ikke skjul på at det er langvarig frustrasjon over Dag Olavs bosituasjon i en kommunal omsorgsbolig som er bakgrunnen for at foreldrene nå vil satse på at han skal få en egen bolig. En situasjon de opplever som så uholdbar at de fortsatt har sønnen hjem hos seg i gjennomsnitt fem dager i uken. En bosituasjon som for øvrig ble beskrevet i en omfattende rapportasje i Samfunn for alle nr. 1-2007.

Tilføyelsene

Arnt Stensland viser til at det på et møte i kommunalstyret for miljø og utbygging 24. juni i år ble vedtatt et tillegg til det eksisterende regelverket for tildeling av selvbyggertomter.

- Selvbyggertomter er et middel som

Stavanger kommune benytter for å hjelpe folk som ellers kan ha problemer med innpass i boligmarkedet. Tildeling av selvbyggertomter er inntektsavhengig. Beboere i kommunale utleieboliger blir også prioritert. Det skrives følgende om regelen for prioritering av leietakere i kommunale boliger i de kommunale sakspapirene: "Dette kan gi utslag i at personer som bor i omsorgsboliger og har behov for kommunale tjenester er med i tildelingsprosessen."

Kommunalstyret for miljø og utbygging vedtok derfor tilleggsbestemmelsen: "Personer som bor i kommunale utleieboliger, mottar lovpålagte tjenes-

ter av kommunen og søker selvbyggertomt, må avklare med formidler av kommunale tjenester om tjenestetilbudet kan flyttes til ny selvbyggerbolig." Noen uker etter at denne tilføyelsen ble vedtatt fikk vi et nytt brev fra kommunen der det heter at vedtaket om å innvilge Dag Olavs søknad om tomt var blitt omgjort. Et vedtak vi overhodet ikke vil akseptere. Derfor har vi tatt kontakt med advokat, sier Arnt Stensland.

Dag Olav Stensland. (Foto: Privat)

Kan ikke kjenne lovverket

- Stavanger kommune kan åpenbart ikke være kjent med den lovpålagte rettigheten som mennesker i dette landet har til å få tjenester i eget hjem. Den kommunale helse- og sosialtjenesten har ingen som helst myndighet til å avgjøre hvem som skal få eget hjem og hvem som må tilbringe livet på de kommunale institusjonene.

NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen sier at Dag Olavs sak avdekker politikernes diskriminerende holdninger overfor mennesker med utviklingshemning. - Stavanger kommune er blant institusjonsverstingene. Vedtaket viser at politikerne verken forstår eller akseptere at også mennesker som mottar kommunale tjenester skal kunne bo som folk flest. ttJeg tror heller ikke at kommunalstyret for miljø og utbygging kan være kjent med Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

- I denne saken bygger politikere og forvaltning opp nye barrierer for mennesker med funksjonsnedsettelse i stedet for å rive dem ned, mener Jens Petter Gitlesen.

Ulovlig omgjøring av Stavanger kommune

- Dette er en ulovlig omgjøring av et forvaltningsvedtak, et åpenbart brudd både på paragraf 4 i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og mot lovfestede regler om grenser for både offentlig og privat handleevne.

Det skriver Dag Olav Stensland advokat, Bent Endresen, i et brev til Stavanger kommune. Bakgrunnen er at kommunen har omgjort sitt tidligere vedtak om tildeling av selvbyggertomt til 24-åringen.

Endresen mener at kommunen ikke bare er erstatningspliktig for det tap og de utgifter hans klient får i denne saken hvis avslaget om selvbyggertomt opprettholdes.

- Kommunen har også plikt til å gi oppreisning for diskrimineringen. Jeg ber derfor om at kommunen umiddelbart stanser med å gi Stenslands tomt til andre og går i konkret dialog om saken.

Endresen ga kommunen svarfrist til dagen etter at brevet hans var mottatt. - Hvis ikke, vil det bli begjært midlertidig forføyning, heter det i brevet fra advokat Bent Endresen.

Det blir møte

Etter å ha mottatt Endresens brev har Stavanger kommune gitt klarsignal for at det skal arrangeres et møte om denne saken. I et brev fra eiendomsetaten heter det at "Planlagt tildeling av tomt stilles i bero til nevnte møte er gjennomført". Møtet ble imidlertid arrangert etter at SFA gikk i trykken. Vi kommer tilbake til hvordan det gikk i neste nummer.

Ønsker du deg jobb?

Kunne du tenke deg å jobbe som støttekontakt for en eller flere personer i Gjøvik kommune?

Vil DU bety noe helt spesielt for en ungdom eller voksen?

Du må være fylt 18 år, og det er en fordel at du har førerkort og bil til disposisjon.

Lønn og utgiftsdekning er ikke så dårlig som du tror, du vil bli overrasket.

Jobben gir deg mye, og kan ikke bare måles i kroner og øre – du får mye mer igjen:

- Du hjelper din venn til positiv fritid.
- Du kan få nyttige erfaringer og fine sosiale utfordringer.
- Men fremfor alt – du treffer mange hyggelige mennesker.

*Høres dette interessant ut?
Ta kontakt for en uforpliktende prat!*

Kontakt kulturkontoret

i Gjøvik kommune, Solvor Sandmark,
tlf. 61 18 96 39 eller 46 91 15 98. E-mail:
solvor.sandmark@gjovik.kommune.no

Gjøvik kommune

Kultur og fritid

Internasjonale kulturdager

Korpus fra Gjøvik var i 2007 på besøk i Den Dominikanske Republikk.

Nylig kom vennene fra Den Dominikanske Republikk på besøk til Gjøvik kommune og Korpus.

Medlemmer av Faula teater i Spania kom også på besøk.

De utenlandske gjestene er alle personer med utviklingshemning.

I Gjøvik sang, spilte og danset de 100 skuespil-

lerne, danserne og sangerne sammen.

Et av høydepunktene var da de opptrådte sammen på Dissimilisfestivalen.

Det var første gang deltakerne fra Den Dominikanske Republikk var utenlands.

De fikk se Gjøvik rådhus, var på teater og tok en båttur på Mjøsa. En dagstur til Oslo og Tusenfryd ble det også tid til.

Gjøvik kommune og Korpus fikk nylig to ukers besøk av kulturformidlere med utviklingshemning fra Faula teater i Spania og Den Dominikanske Republikk.

Samarbeidet mellom Korpus og vennene i Spania og Den dominikanske republikk har foregått siden 2001. I Gjøvik sang, spilte og danset de ca. 100 skuespillerne, danserne og sangerne sammen, og framførte fellesprosjektet "Fantasia" – et fantasiverk av den spanske instruktøren Paco Valls Garcia.

Kultursjef Ola Narten Svendsen i Gjøvik viser til at Korpus i 2007 var på besøk i Den dominikanske republikk. - Dette var en gjensitt. Det er utrolig å se hvordan et slikt samarbeid kan bli. Vi bor i et rikt land. Dominikanerne er fattige. Musikken og dansen bringer oss sammen.

Det var første gang deltakere fra Den Dominikanske Republikk reiste utenlands. I tillegg til temadager med spansk, dominikansk og norsk kulturaften var deltakerne på mottagelse på Gjøvik rådhus, på teater, båttur på Mjøsa, dagstur til Oslo, Tusenfryd og konsert. De deltok også på de årlige Totenlekene. Heldagstur over Valdresflya der deltakerne fikk oppleve snø, hyggelig sosialt samvær på restaurant, bryggedans, grilling og fiske stod også på programmet. Et av høydepunktene var da de ca. 100 utøverne opptrådte sammen på Dissimilisfestivalen.

De spanske dominikanske og norske kulturformidlerne i sitt felles prosjekt "Fantasia". (Foto: Geir Norling, Oppland Arbeiderblad.)

Sammen om kultur- og utdanningscenter

Kor- og dansegruppen Korpus fra Gjøvik har i samarbeid med foreningen Pascal Norge, Gjøvik kommune (kultur og fritid) og Stiftelsen Zael undertegnet et intensjonsbrev. Sammen skal de etablere et kultur- og utdanningscenter i Den Dominikanske republikk.

- Senteret skal være for mennesker med ulike bistandsbehov, men likevel spesielt for de fattigste som ikke får innpass på andre utdannings- eller kulturarenaer, sier lederen av foreningen Pascal Norge, Lars Espen Rath Vestad. - Her skal de lære å lese og skrive og delta i kulturelle aktiviteter som for eksempel sang, dans, musikk og teater.

- Dette kommer i kjølvannet av ti års arbeid i regionen med musikk-, sang- og danseaktiviteter, sier primus motor for Vennskap nord-sør-prosjektet, Ola Narten Svendsen i Gjøvik kommune. Sammen med 40 medlemmer fra Korpus dro han i 2007 til Den

Dominikanske republikk. Narten Svendsen viser til at mange personer med utviklingshemning her ikke har noe tilbud i det hele tatt og fortsatt holdes skjult for resten av samfunnet. Han tror derfor at det planlagte kultur- og utdanningscenteret vil bli et lyspunkt i hverdagen for mange av dem.

Finansiering

Nå skal det søkes eksterne midler til oppstart. Noe av kapitalen er allerede

Prosjektarbeidere samlet til planlegging på Gjøvik. Fra venstre Tore Holm, Tor Sundheim, Zaida Holm, Sonia Encarnación, Ola Narten Svendsen, Lars Espen Rath Vestad og Arne Hagerup Løgreid (Foto: Pascal, Norge).

på plass, men initiativtakerne er avhengige av donasjoner og pengegaver for å realisere dette prosjektet. De er i god dialog med det dominikanske utdanningsdepartementet. Meningen er at myndighetene etter hvert skal overta ansvaret for senteret på sikt.

Sonia Encarnacion fra det dominikanske utdanningsdepartementet bekrefter det store behovet for et slikt senter.

Hun har selv jobbet frivillig for å bidra til det og tilføyer at fattigdommen i landet hun representerer er enorm.

De som vil vite mer om det planlagte utdannings- og aktivitetsprosjektet kan kontakte Ola Narten Svendsen. Telefon: 90 94 06 44.

Dominikanere under en av sine opptrædener i Norge. (Foto: Geir Norling, Oppland Arbeiderblad.)

Fokus på "bo og leve"

Vi erfarer at kommuner krever at personer med funksjonsnedsettelse og bistandsbehov skal bo i bestemte boliger, definert av kommunen selv. Flere kommuner har iverksatt større boligprosjekter hvor målet er å samle personer med bistandsbehov i ett og samme kompleks. Vi opplever at kommuner "tvangsflytter" personene til disse boligkompleksene. Flere som ikke vil flytte er blitt nektet tilsvarende timer med bistand fra kommunen, enn om de hadde bodd der kommunen vil de skal bo. For flere som bor i kommunale boligkomplekser styres hverdagen i større grad av de ansattes turnus enn personens behov.

For mange er ikke retten til et eget selvstendig hjem en selvfølge.

Politisk fokus på området

Det er to offentlige utvalg med oppgaver som vil kunne være av interesse for området:

Boligutvalg

Regjeringen nedsatte i mai i år et boligutvalg som skal drøfte og gi anbefalinger om hvordan sentrale oppgaver i den sosiale boligpolitikken skal møtes i årene framover. - Regjeringa vil betre tilhøva for dei som slit på bustadmarknaden. - Vi veit at dei som leiger bustad har dårlegare levekår enn dei som eig. Derfor vil vi vurdere korleis fleire kan få eige bustad.

Innovasjonsutvalg

For et års tid siden ble utvalget "Innovasjon og omsorg" oppnevnt. Dette utvalget skal foreslå endringer i pleie- og omsorgssektoren som kan sette sektoren i stand til å møte de utfordringene en aldrende befolkning innebærer. - Utvalget får på denne bakgrunn i oppgave å vurdere nye løsninger og komme med forslag til utforming av framtidens sykehjem, boformer og tjenestetilbud, slik at de møter framtidige brukeres behov og tar i bruk deres ressurser.

Boforhold og tjenester er vevd sammen

De to utvalgene har fått oppgaver som også omhandler utviklingshemmedes rett til å leve og bo. For personer med utviklingshemning vet vi at det er en sammenheng mellom boforhold og tjenester. NFUs bok "Veien fram til egen bolig" illustrerer dette godt.

Institusjonalisering

Den økende institusjonaliseringen er en ikke ønsket utvikling, og heller ikke i tråd med nasjonale føringer. I forrige nummer av SFA kunne en lese at NFU Sandnes lokallag og Sandnes kommune hadde inngått forlik i saken med Sandnes kommunes etablering av en institusjon. De tre sakkyndige vurderingene fra de faglige ekspertene var samstemte om at valgene Sandnes kommune hadde gjort representerte store avvik fra føringene som ligger fra Ansvarsreformen.

Vi har fått henvendelser fra personer som bor i kommunale boligkomplekser som opplever tjenestetilbudet fra den kommunale omsorgstjenesten i liten grad som individuelt tilpasset. Det er i større grad de ansattes turnus som styrer hverdagen. For å kunne leve et aktivt og godt sosialt liv er individuelt tilpassede tjenester avgjørende.

Eie sin egen bolig

Retten til etablering av eget selvstendig hjem innebærer også å få kunne velge hvordan en vil bo. "Veien fram til egen bolig" viser at det er mulig å bli hus-eier. Husbanken har virkemidler som kan bidra til å få eie eget hjem. Det å eie sin egen bolig har gitt den enkelte økonomisk trygghet og deltakelse i den generelle velstandsutviklingen i samfunnet. Flere viser også til opplevelsen av økt rettsikkerhet, med trygghet i å ikke risikere å bli tvangsflyttet etter kommunens forgodtbefinnende. Historiene viser ikke minst også godt viktigheten av individuelt tilpassede tjenester. De har fått mulighet til å leve sitt liv på egne premisser.

Benytt vår kunnskap

I SAFOs politiske arbeid med retten til etablering av eget selvstendig hjem vil vi følge de to utvalgenes arbeid tett. Vi har kunnskap og erfaringer som utvalgene vil ha god nytte av.

MARIT RØYNEBERG
DAGLIG LEDER I SAFO

Sovende fylkesmann

Det skal nok mye til for å vekke Fylkesmannen i Vestfold. Horten kommune har utarbeidet standarder for sosiale tjenester som er i strid med sosialtjenesteloven. NFU varslet Fylkesmannen som likevel ikke gjør annet enn å forutsette at Horten kommune følger lovverket.

Les mer på www.safo.no

Alvorlig svikt i Kvam kommune

Et tilsyn med Kvam kommune i Hordaland har avdekket alvorlige svikt i systemene som skal sikre mennesker med utviklingshemning forsvarlige tjenester og forhindre ulovlig bruk av tvang og makt.

Følgende avvik ble påtalt: "Kvam herad sikrar ikkje at tenester etter sosialtjenestelova § 4-2 bokstav a-d til personar med utviklingshemning er i samsvar med reglane i sosialtjenestelova kapittel 4A".

Hele tilsynsrapporten er lagt ut på www.nfunorge.org

Nytt utvalg

Regjeringen nedsatte nylig et utvalg som skal se på ordninger for pårørende med særlig tyn- gende omsorgsoppgaver. NFUs tidligere forbundsleder, He- lene Holand, ble utnevnt som medlem. Utvalget skal levere sin innstilling innen 1. juni 2011.

Ålesund

Barn som blir henvist til PP- tjenesten i Ålesund har måttet vente i flere år. Politikere fra AP, KrF, Venstre og SV rapporterte saken til fylkes- mannen som nå har pålagt å redusere ventetiden.

Les mer på www.nfunorge.org

Årsmelding

NFUs årsmelding for 2009 er ferdig og lagt ut på www.nfunorge.org

Kurs

Utvikling av identitet, aktivitet og felles språk for barn, ung- dom og voksne med omfat- tende funksjonsnedsettelse er temaet for et kurs Torshov kompetansesenter arrangerer 30. september.

Mer informasjon på www.statped.no

NAV

Brukerne er ikke blitt mer fornøyd med NAV i løpet av det siste året. Det viser en undersøkelse der 7000 NAV-brukere deltok.

- Jeg er skuffet, kommenterer arbeids- og velferdsdirektør, Tor Saglie. Som for øvrig har sagt fra at han ikke fortsetter i jobben når hans åre- målstilling går ut i 2011.

(Kilde: Nota Bene)

Hva er en institusjon?

«En institusjon er ingen bygning, men en situasjon der andre bestemmer over deg.»

Adolf Ratzka

Avvik i tilsyn i Aurskog-Høland

Det ble avdekket avvik i tilsynet med spesialundervisningen i Aur- skog-Høland i Akershus. Avvikene gikk på lite individuelle vedtak og sakkyndige vurderinger som ikke oppfyller lovens krav.

Les mer på www.nfunorge.org

Økt assistentbruk rammer de svakeste

For noen uker siden tropnet over 600 000 norske grunnskoleelever opp til høstens første skoledag. Kravene til de som skal lære barna å lese, regne og skrive er blitt skjerpet de siste årene. Mange av elevene vil i løpet av året likevel få undervisning av personer som ikke har noen fagkompetanse i det hele tatt. For å bli assistent i grunnskolen finnes det ingen formelle kompetansekrav.

- Det kan se ut som om bruken av assistenter øker på bekostning av lærertettheten. Det bekymrer oss, sa Elisabet Dahle, leder for avdeling grunnskole i Utdanningsforbundet i et intervju med Aftenposten. Hun minner om at assistentene skal fungere som en praktisk støtte til læreren, for eksempel for barn og unge med funksjonshemninger eller adferdsproblemer, og at de ikke skal ha oppgaver relatert til undervisningen.

Evalueringsstudie

I en evalueringsstudie Thomas Nordahl, professor i pedagogikk ved Høgskolen i Hedmark, la frem i fjor, kommer det frem at 70 prosent av skolene oppgir at assistenter av og til, ofte eller alltid har ansvaret for den praktiske gjennomføringen av undervisningen knyttet til skolefaglige mål. Bare seks prosent av skolene bruker aldri assistenter til slike oppgaver.

Det skremmer Utdanningsforbundet.

- Vi mener det er viktig med assistenter, men de må komme i tillegg til en grunnressurs av lærere. Vårt inntrykk er at de har et ganske tungt ansvars-

område, og det er grunn til å tro at de overtar lærernes oppgaver, sier Dahle. Dette bekrefter Nordahl. - Det gir ikke opplæringsloven dem adgang til, sier han.

Økonomiske hensyn?

Regjeringen har de siste årene hatt et skarpt fokus på å skaffe bedre lærere i skolen. Men mens kompetansekravene til undervisningspersonalet er blitt skjerpet, kreves det ingen spesiell bakgrunn for å bli assistent i skolen.

- I beste fall har de gode personlige egenskaper, men det finnes ingen kvalitetssikring. De som tilfeldigvis har lyst på jobb og som søker, får den, sier Nordahl.

Utdanningsforbundet er redde for at økonomiske hensyn ligger bak den økende assistentbruken. Forbundet krever nå at det innføres nasjonale standarder for lærertetthet. - Vi ser at nasjonale mål ikke blir fulgt opp på kommunenivå. Den eneste måten dette kan sikres på, er at det gjeninnføres en sentral norm for lærertetthet, sier Dahle.

Rammer de svakeste

Bekymringen rundt assistentbruken er særlig knyttet til at assistentene ofte får ansvar for elever med behov for spesialundervisning. I fjor leverte det såkalte Midtlyngutvalget utredningen «Rett til læring» om læring for barn, unge og voksne med spesielle behov. Forslagene som nå er på høring fokuserer blant annet på målrettet bruk av spesialpedagogisk kompetanse for å gi disse et best mulig læringsutbytte.

Ifølge Nordahls studie utføres opp mot 40 prosent av spesialundervisningen i skolen av assistenter i dag. - Det er et

stort paradoks at de svakeste elevene, med størst behov for kompetanse, får den dårligst kvalifiserte hjelpen, mener han.

Bekymringsfullt

Kunnskapsdepartementet støtter Utdanningsforbundets ønske om regler for lærertetthet. - Dersom det er slik at assistenter gjør en jobb de ikke har faglige forutsetninger for, er det bekymringsfullt, sier Sylvi Bratten, politisk rådgiver i Kunnskapsdepartementet.

- Vi har varslet en ressursnorm for å sikre hvor mange elever som kan tillates pr. lærer. Dette har vi fått gjennomslag for i Soria Moria, hvor det står at en slik norm skal innføres. Jeg vil ikke kommentere hvor langt vi har kommet i arbeidet, men vi skal få det til, lover Bratten i intervjuet med Aftenposten.

Utvikling

Magasinet "Utvikling" som gis ut av Nasjonalt Kompetansesenter om Utviklingshemmede (NAKU) er et temanummer om barn, undervisning og spesialpedagogikk. Bladet kan lastes ned fra www.naku.no eller fås gratis ved henvendelse til naku@hist.no

Minneord

Bjørn Erik Ekrem døde plutselig og uventet 26. juli – 62 år gammel.

Mange kjente ham gjennom hans sterke engasjement i NFU både på lokal- og fylkesplan og som medlem av studieutvalget sentralt.

Bjørn Erik var svært opptatt av inkludering, tilrettelegging og likeverd for personer med utviklingshemming i alle aldre. Dette gjaldt både i barnehage, skole og fritid så vel som i arbeidslivet. Han aksepterte ikke noe "slinger i valsen" når viktige ting

sto på dagsorden og gjorde en utrettelig innsats som tillitsvalgt, for at dette skulle være en selvfølgelig rett. Dette kom også stadig til uttrykk i hans politiske virke i kommunen.

Typisk for Bjørn Erik var at han sjelden lot seg stresse, og han taklet det meste med sin lune måte å være på. Han var svært sosial og snakket med alle. Samtidig var han ikke redd for å si fra hvis noen tråkket ham på tærne

Han var en bauta i Nordre Land lokallag og holdt lokallaget oppe gjennom mange år.

I tillegg var han medlem av Oppland fylkeslags styre i nærmere 15 år hvorav seks år som studieleder. I løpet av disse årene var han også medlem av NFUs studieutvalg en periode.

Senere har han også vært engasjert i voksenopplæringsorganisasjonen Populus regionalt og nasjonalt.

På slutten av 90-tallet var han leder for sommerleiren som NFU Oppland fylkeslag arrangerte sammen med Norsk Folkehjelp.

Toril, Nikolai og Anna har mistet en kjær ektefelle og en god far.

Det blir et stort tomrom etter Bjørn Erik også i NFU. Vi lyser fred over hans minne!

På vegne av NFU Oppland fylkeslag

Liv Leine og Hilde T. Skumsrud

Bjørn Erik Ekrem (Foto: Privat)

Sammen for retten til BPA

Norges Handikapforbund, Uloba og NFU inviterer til "Mitt Liv"-konferansen 27. september i Oslo. Konferansen åpner "Mitt Liv"-kampanjen – for rettighetsfesting av BPA.

Til tross for mange politiske løfter om individuell rettighetsfesting av brukerstyrt personlig assistanse (BPA) er retten til denne tjenesteordningen ennå ikke på plass i Norge. NHF, Uloba og NFU mener det er nå på tide å samle seg og stille politikerne til ansvar for sine løfter.

Dette er bakgrunnen for at de tre organisasjonene har gått sammen om å etablere en allianse for å fremme kravet

om individuell rettighetsfesting av BPA. Kampanjen "Mitt liv" er en nasjonal dugnad for å løfte retten til BPA på den politiske dagsorden og sørge for at politikerne holder ord. Åpningen av kampanjen markeres med "Mitt Liv"-konferansen på Oslo Plaza.

Programmet

Torbjørn Jagland, generalsekretær i Europarådet og likestillings- og diskrimineringsombud, Sunniva Ørstavik, er blant de mange innlederne på konferansen. Her blir det også paneldebatt med politikere og kampanjens ledere – med blant andre NFUs forbundsleder Jens Petter Gitlesen. Deltakerne

får også presentert en ny rapport om kommunenes holdninger og praksis i sitt arbeid med BPA.

ULOPA har en omfattende samleside om rettighetsfesting av Brukerstyrt personlig assistanse (BPA). Den er både lagt ut på www.uloba.no og på NFUs nettside www.nfunorge.org

empotv

Ledige jobber i tv!

Vi har ledige tv-jobber i Empo i Ski i Akershus.

Empo tv er Norges eneste tv-kanal for- og med mennesker med utviklingshemming. Du må derfor ha en utviklingshemming for å kunne søke.

Vi gir opplæring i journalistikk, tv-foto, lyd og enkel redigering.

PS! Du behøver ikke bo i Ski for å jobbe hos oss. Mange pendler fra andre kommuner.

For mer informasjon og søknadsskjema:
Ring 64 87 74 76 eller gå inn på

www.empotv.no

Margrethe Eide var en av to 17-mai-talere i Vaksdal i år. Selv om det har gått noen måneder siden, mener vi at talen var så god at den også fortjener spalteplass i SFA.

*Margrethe forevige
etter at hun holdt
sin tale på
nasjonaldagen.
(Foto: Privat)*

Gratulerer med dagen, alle saman!

Eg er veldig stolt av at eg skal holde
17. mai-tale. Nett som ho mamma.

Eg er kry av å bu på Vaksdal.
Om bestemor Kamilla hadde levd,
Hadde ho vore kry.

Ho hadde nok sagt:
"Stakkar litle fugelen
skal du holde 17. mai-tale?"

Det var no egentlig ho som var
ein liten fugl.
Men da kunne eg ikkje seie til ho.
Ho kunne bli fornærma.

Ho kalla meg alltid litle fugelen.
Sikkert fordi eg er født på våren.

15. mai har eg bursdag.
Da flagga dei for meg i Flordalen.
Så flagga heile Vaksdal for meg
to dagar etterpå...

Trudde eg.
Etter kvart har eg forstått

at det er landet vårt som har bursdag.
Eg er kry av landet vårt.
Eg synes det er riktig å feire 17. mai
so fint som me gjer.

Eg føler meg trygg i Noreg.
Eg føler meg fri i Noreg.

I Noreg kan eg vera på facebook
med sjølvaste ordføraren!
Og seie alt det eg meiner.

Og de veit..
eg jobber jo oppe på heradshuset og
lagar mat til
ordførar, rådmann og alle dei andre.
Og då får dei høyra da
om eg ikkje er fornøgd!

I Noreg kan eg vera med i ein organisasjon
Som seier meininga mi til dei som styrer.
I Noreg har me da godt!

Takk for meg!

Historisk tilbakesyn i eit 40 års-jubileum

Radøy Foreldrelag for Psykisk Utviklingshemma i Hordaland vart planlagt desember 1969. Tre foreldrepar møttes. Vi hadde kvar for oss vore på eit Frambukurs. Det var sosialsjefen i kommunen som sette oss i samband med kvarandre. Vi hadde alle barn i skulealder med lærevan-sker og spesielle behov.

TEKST: GRO BORGUND.
FOTO: SVEN GILLESSEN/EVA LØNSTAD DAVIS

På denne tida fantes det ingen tilrettelegging i form av skule, opplæring eller aktivitet. Vi som var i denne situasjonen, vart henvist til spesialskuler med internat eller sentralinstitusjoner, alt langt heimefrå.

Vi foreldre var glade for å få kontakt med kvarandre. Ettersom det ikkje fantes lokale hjelpetiltak, fekk mange foreldre og søsken mange ekstra oppgåver. Avlastning var det ingen som hadde hørt om. Dei som valde å ikkje sende sine barn langt vekk til internat

eller institusjon, måtte ta seg av problema sjølve.

Sosialsjefen i Radøy kommune, Hedvig Sætrevik, var ivrig pådriver for å hjelpe til slik at foreldre i same situasjon kunne finne kvarandre. Målet var å få til eit lokalt tiltak med opplæring, aktivisering og avlastning. Det viste seg at det var minst åtte familier i same situasjon. Vi kunne snakke saman om felles problemer. Dette ga grunnlaget for eit godt samarbeid og gode vennskap.

Vi etablerte lokallaget på et konstituerende møte 20. januar 1970. I alt 10 foreldre og sosialsjefen deltok. Medlemmar av styret vart Gro Borgund, Sigrunn Bergvoll, Ingeborg Haugland, Jon Kvalheim og Einar Borgund.

Målsettinga

Målsettinga for lokallaget vart å skapa god kontakt med skulekontor, sosialkontor, trygdekontor, distriktslækjar og Vestlandsheimen for at alle skulle bli orientert om barnas situasjon. Laget var det første i Hordaland som vart oppretta utan tilknytning til eksisterande institusjon.

Det vart vedteke at skulekontoret og Vestlandsheimen skulle få utskrift av møtereferata, og at ein skulle få i gong eit aktivt dagtilbod for dei som ikkje hadde noko. Vestlandsheimen var den instans på fylkesplan som då hadde ansvaret for dei tiltaka vi var ute etter, og som vi måtte få til eit samarbeid med. Det vart vedtatt at heile styret skulle gå inn i dette i lag med sosialsjef Hedvig Sætrevik.

Norsk Forbund for Psykisk Utviklingshemma var stifta i 1967. Det var enighet om å be om medlemskap i NFPU og tilpasse Radøy lokallags vedtekter til det.

Arbeidet i gong

Arbeidet kom snart i gong. Laget søkte skulestyret om lokale og fikk positiv tilbakemelding. Det vart sendt skriv til overlege Bjordal på Vestlandsheimen, som ville koma hit og sjå lokala. Laget opretta arbeidsutval og styre, der desse var med: Ingeborg Haugland, Sigrunn Bergvoll, Jon Kvalheim, Jorunn Meltingen, Gunlaug Grindheim, Gro og Einar Borgund. Seinere vart Oddbjørg Dragøy frå krinsen og Hedvig Sætrevik frå sosialetaten også med.

Gjennom skulekontoret var arbeidsutvalet med overlæge Bjordal, distrikslæge Gunnar Jordal, og skulesjef Nils Skjelanger på synfaring eit par stader. Sætre skule peika seg ut. Der gjekk det ni elever i vanleg skule. Her var det nok plass, høvelege lokale og ein rommeleg leikeplass. Gymsalen var ledig. Det var plass til dagaktivitetene i tillegg til skulen som var der frå før.

Arbeidet segla i medvind. Skulestyret vedtok samrøystes at Sætre skule kunne takast i bruk. Ominnreiing skulle kostast av kommunen. Skulesjef Nils Skjelanger såg særst positivt på saka som ei ny og spanande oppgåve for skulestyret, som ifølge referatet gjorde vedtaket i november 1970.

Ny lov

Skuleverket vart på denne tida pålagt nye oppgåver: Etter ein ny lov av 1968 skulle alle barn ha undervisning – uansett evnenivå. Dette vart ein ny situasjon for skuleverket, som etter den nye lova måtte legge til rette for at barn uansett lærevansker skulle få trening, undervisning og behandling i heimkommunen.

Skuleetaten hadde etter lovendringa av 1969 no ansvar for å legge til rette for undervisning og opplæring. Fylkeskommunen skulle leggja til rette for avlastning og omsorg/dagtilbod, også

for dei som ikkje var i skulealder.

Områdeoverlegen ville ha oppgåve over dei personane vi fekk kjennskap til. Det kom mellom anna fram at fleire hadde grunnlag for å søke om grunnstønad utan at trygdekontoret visste om desse. Områdeoverlegen gjorde det og klart at ein dagheim, som den vi planla, skulle gje plass til alle, også om dei var langt under skulealder.

Planane tok form

Planane tok form. Mange hjalp til. Manger folkehøgskule hadde julemesse og ga 5000 kroner til musikkutstyr og instrumentar. Vi søkte om midler frå

Helsedirektoratets kapittel for velferds- og trivselmidler kvart år. I 1970 fekk vi 20 000 kroner. Hordabø skulemusikklag gav 700 kroner fra ein konsert og ein støtteforening i Bergen ga fleire store beløp. Dette gjorde det mulig å innreie lokala i samarbeid med skulen. Det var viktig. Avdelinga ville ikkje verte godkjend utan det utstyret vi då fekk til.

Godkjenningsøknad vart sendt til Helsedirektoratet via områdeoverlegen, fylkeslegen og sjukehussjefen i Hordaland i 1971. Med søknaden var det lagt ved tegningar, kostnadsoverslag

og utkast til driftbudsett Styret sette opp budsjett. Godkjenning kom 3. desember 1971, forusett at styrer vart godkjend.

Sætre Skule og Dagheim fekk eit eige styre. Den første styraren var Sven Gillesten, nyutdanna vernepleiar, som tok dette som ei viktig oppgåve.

Mønster for andre

Dagheimen starta opp august 1972. Opningsfesten var 16 desember same år med gjester frå kommunen og utanfrå. Det kom helsingstelegram frå Helsedirektoratet.

Dagheimen i eit integrert skulemiljø vart eit mønster for andre kommuner som ikkje hadde HV-PU-institusjoner lokalt. Tiltaket var så nær integrering som det var råd å få til på denne tida.

Miljøet var godt. Integreringa fungerte godt. Snart ble det laga ein ny leikeplass på dugnad av foreldrelaget og alle i krinsen. Vi fekk eit forslag frå ein arkitekt, mykje ”heimelaga” utstyr, noe midler frå Helsedirektoratet og litt frå kommunen. Leikeplassen vart innvigd i 1973 med ein Jonsokfest som nokre hugser enno. Denne St. Hansfeiringa var eit glimrande integreringstiltak. Heile skulekrinsen og litt til var med.

Sætre-elevane vart kjende med kvarandre. Dei er vaksne no,

men hugsar kan hende tida og menneska her. Tilhøva mellom personale og foreldre var godt. Vi fekk bruka tid og krefter på å samarbeide og vere ressurs for elevane. Og i ettertid, når HVPU er eit begrep opfatta som det motsette av integrering, var Sætre eit veldig godt døme på samarbeid, aksept og fellesskap.

Ny situasjon

Dette vart ein ny situasjon for barna våre, som elles måtte sitje heime medan søskena dro til sin skule. No vart dei henta med skuleskyss, som var drosje kvar morgon, og kom trøtte og

glade heim klokka tre, nett slik som andre elever.

Det kom framlegg frå områdeteamet om å tenke litt fram, og få eit tilbod meir sentralt i kommunen. Dette med tanke på sysselsetjing av elevane som vart vaksne og fekk trong for ein verna arbeidsplass.

I 1975 vart det bestemt at navn på lokallaget skulle vera Radøy lag for funksjonshemma barn. Etter en ny navneforandring eit par år seinare ble det Radøy lag for funksjonshemma, lokallag av NFU.

Vernet bedrift

Alt i mars 1975 var arbeidsutvalet samde om å arbeida for å få til ei verna bedrift i kommunen.

Etter kvart kom det planer om å etablere ein verna bedrift på Olsvollstranda. Det vart sett i gong planlegging av verna bedrift på Storsandvik, som fekk navnet PL Arbeid og Opplæring. Her var opninga i september 1991. Første leiar var Jacob Åsebø med Kari Smith som medarbeider. To år seinare overtok Kari Smith som dyktig leiar og ble i 15 år. Her som elles, var det eit godt samarbeid med foreldrelaget.

I 1976 var det eit stort møte med

områdeteamet, sosialkontoret, skulekontoret, foreldra, og personale frå dagheimen. Det var eit klårt behov for ei lokalheim i Radøy for vaksne med bu- og arbeidsbehov som ikkje kunne ha Radøy Skule og Dagheim som tilbod.

Det vart viktig å få planlegging av bustader og verna bedrift i gong. Lov om sjukehus vart endra. Finansieringa av Radøy skule og dagheim førte til at fylkets del av betalinga vart redusert. Dermed måtte kommunen ta ein større part enn tidlegare.

Radøy-prosjektet

I 1983 vart Radøy skule og dagheim lagt ned. Tiltaket fekk navnet "Radøy-prosjektet" og det vart teke i bruk andre lokale i kommunalt eige. Her var det eit par rom for avlastning og kortvarig bustad for nokre av elevane frå dagheimen som etter kvart var blitt vaksne og hadde behov for å flytte heimefrå. Det var og plass til dagaktiviteter. I denne prosessen var Reidar Berntsen styrar. Han hadde eit godt samarbeid med foreldrelaget.

Radøy-prosjektet fekk i 1987 oppgåva å gje følgjande ulike tilbod for i alt 15

personer: Skule, arbeid og fritid, avlastning og bustad. Dette skulle skje i samarbeid med brukarane og familiene, dei kommunale etatene, fylkekommunale og statlege instansar

På denne tida vart det og starta ein fritidsklubb på Marås skule/grendahus. Dette vart ein eigen organisasjon for ulike fritidsaktivitetar, turer og hobbyaktiviteter. Stor ære til dei som starta RUFU, og la ned frivillig og mykje gratis arbeid med tilpassa tilbod til ungdomane ved Dagheimen/Radøy-prosjektet. Fritidsklubben RUFU er framleis i sving kvar veke.

Spanande år

Det har vært nokre spanande år – med mange oppgåver og utfordringer. Eg vil takke alle i laget og i staben for mykje godt samarbeid. Mykje har forandra seg, og til det mykje betre, og vi veit at vi ikkje står aleine.

(Artikkelen er redigert og vesentlig forkortet, red.)

Forskningskonferanse

Temaet for den fjerde nasjonale konferanse om forskning om funksjonshemming i Oslo den 18. – 19. oktober 2010 er "Rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne".

På arrangørens nettside http://konferanser/hil.no/konferanser/den_4_nasjonale_konferansen_om_forskning_om_funksjonshemming vises det til FN-konvensjonen som Norge har hatt som siktemål å ratifisere i 2010. - Den har som formål å "fremme, verne om og sikre mennesker med nedsatt funksjonsevne full og likeverdig rett til å nyte alle menneskerettigheter og grunnleggende friheter og å fremme respekten for deres

iboende verdighet". Land som ratifiserer konvensjonen påtar seg "å treffe alle lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak som er nødvendige for å virkeliggjøre de rettigheter som er nedfelt i denne konvensjon".

Stikkord for det som skal belyses på konferansen er for eksempel: Hva har dette å si for norsk funksjonshemningspolitikk? Hvilke utfordringer står Norge overfor når det gjelder rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne?

Temaet vil bli belyst både fra et internasjonalt perspektiv og fra et norsk ståsted. Det vil skje i form av plenumsinnlegg og paneldebatt der representanter for norske myndigheter og interesseorganisasjoner skal delta.

Faggruppe til NAKU

Helsedirektoratet har oppnevnt en faggruppe i tilknytning til kompetansemiljøet. Faggruppen blir benyttet til faglig rådgivning i NAKU sitt arbeid. Gruppen er ledet av professor Jan Tøssebro og skal møtes minimum to ganger årlig. Blant de mange medlemmene som ble oppnevnt av arbeidsgruppen, er juridisk rådgiver i NFU, Hedvig Ekberg med Anne Jorunn Økland som vara.

Hjertesukk fra NFUs Facebookside

"Jeg har en datter på 18 år som er utviklingshemmet. Da hun fylte 18 fikk hun ikke lenger beholde ungdomskortet til banken, men fikk et "voksen"-kort i stedet. Siden hun ikke har nettbank får hun rådyre gebyrer på all bruk av kortet.

Nå har jeg kranglet meg til at hun skal ha de samme rettighetene som jeg har (jeg har hennes kontoer på min nettbank).

Er det noen som har vært borte i denne problemstillingen?"

Marit Angermo

Rettelse

I Samfunn for alle 2-2010, side 30, Småstoff. Voksenopplæring: Minstekravet om 12 studietimer er nå redusert til 8 timer (ikke 9).

Strid om hjelpemidler

Partiene i Stortingets arbeids- og sosialkomité er skeptiske til forslagene i hjelpemiddelutredningen.

Det viser en intervjurunde gjennomført av Norges Handikapforbunds tidsskrift Handikapnytt. Både AP, Frp, Høyre og SV sier det er helt uaktuelt for dem å gå inn for å fjerne retten til hjelpemidler fra Folketrygdloven. Også KrF og Senterpartiet er svært skeptiske.

Les mer på www.nhf.no

Hjertesukk via SMS

"I Vardåsen kirke er det en klage-mur og der skriver jeg at jeg synes at Asker kommune gjør dårlig innsats for GPS-tjeneste for meg. Om det hjelper vet jeg ikke, men man må jo prøve!"

(Hjertesukk formidlet via tekstmelding til SFAs redaksjon fra Henning Furulund, Asker)

Vern om retten til hjelpemidler

Hjelpemiddelutvalget har foreslått at vi ikke lenger bør ha lovfestet rett til hjelpemidler gjennom folketrygden. Kommuneøkonomien kan bli avgjørende for om vi får nødvendig utstyr til å leve et verdig liv.

Dette forslaget innebærer en

rasering av funksjonshemmedes rettigheter, og kan ikke aksepteres av en regjering som snakker varmt om likeverd og likestilling.

På Facebook-gruppen "Vern om retten til hjelpemidler" kan de som vil vise sin protest melde seg på.

Kampen med kommunen

Det tærer hardt på mors helse og ha et barn med funksjonshemming – og unge mødre er aller mest utsatt.

Det sier professor Jan Tøssebro ved NTNU Samfunnsforskning i et intervju på www.forskning.no. Han står bak rapporten "Helsestatus til foreldre med barn med nedsatt funksjonsevne" der foreldre med

barn med nedsatt funksjonsevne blir sammenliknet med foreldre som har barn uten.

I rapporten kommer det fram at det ofte ikke er barnet med nedsatt funksjonsevne som er det mest slitsomme, men å skulle få den hjelpen man har krav på fra hjelpeapparatet.

Arbeidskraft og inkludering

Temaet for årets Farve-konferanse er "Arbeidskraft og inkludering" i et arbeidsmarked hvor også arbeidskraftressursene må benyttes. Hvordan skal man da tenke rekruttering? Og hvordan beholde ressursene man har?"

Disse temaene vil bli belyst gjennom foredrag blant annet av administrerende direktør i KS, Sigrun Vågeng og professor Victor Normann. Konferansen arrangeres i Bergen 29. og 30. september. Mer informasjon er lagt ut på www.nav.no

Trastad samlinger

- Trastad samlinger i Kvæfjord må bli et nasjonalt senter for kunst laget av funksjonshemmede, mener fylkesrådene for kultur i de tre nordligste fylkene. Samlingen inneholder mer enn 26 000 arbeider som er laget av personer med utviklingshemning, som har hatt tilhold i den tidligere institusjonen. Denne samlingen er helt unik, sa fylkesråd Mariam Rapp for kultur i Troms til NRK nylig.

Mer informasjon på www.samordningsradet.no

NHF-hefter

Norges Handikapforbund har utgitt to hefter om diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Det ene handler om hvordan forretningslokaler kan gjøres tilgjengelige, det andre om hvordan man kan klage på diskriminering. Heftene kan bestilles eller lastes ned fra publikasjonsoversikten på Handikapforbundets nettsted www.nhf.no

Tvangsflytting

Oslo har en anbudspraksis som innebærer tvangsflytting av mennesker med bistandsbehov. Anbudsspesifikasjonene er dessuten svært utleverende. Bystyrerepresentant Ivar Johansen (SV) har fremmet forslag om å bedre rutinene. Byråd Sylvi Listhaug viser imidlertid ingen interesse for å etablere en mer sivilisert anbudspraksis.

Les mer på www.ivarjohansen.no

IKT-Mestring

Digitale ferdigheter, mestring og sosial interaksjon hos personer med utviklingshemning er tittelen på et toårig rehabiliteringsprosjekt som er finansiert med Extra-midler fra Helse og Rehabilitering. NFU er prosjekteier mens Karde AS gjennomfører det. Mer informasjon hos prosjektleder Gro Marit Rødevand. Hennes mobiltelefon er 913 500 96. Interesserte kan få vite mer via prosjektweb www.karde.no/MESTRING_norsk.html

Spesialrådgiver

Leder av Barne-, ungdoms og familiedirektoratet siden starten i 2004, Ann Marit Sæbønes, forlater sin stilling der for å bli spesialrådgiver for FNs spesialrapportør for funksjonshemmede, Shuaib Chalklen.

Overført

Sekretariatet i Statens råd for likestilling av funksjonshemmede er fra 1. juni i år organisert under Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Besøksadressen er Universitetsgt. 17, Oslo sentrum. Postadresse: Postboks 7075 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Telefon: 46 61 50 00. E-post: postmottak@srff.no

Alvorlige mangler i Grue kommune

Grue kommune i Hedmark sikrer ikke at det ikke brukes ulovlig tvang og makt overfor personer med utviklingshemning. Tilsynsrapporten med kommunen avdekker alvorlige mangler på system, prosedyre og kompetanse.

Tilsynet påpekte følgende to avvik med tjenesten i Grue kommune: Det første handler om at kommunen ikke sikrer forsvarlig tildeling og iverksetting av tjenester. Det andre viser at Grue kommunen ikke sikrer at det ikke brukes ulovlig makt og tvang.

Hele tilsynsrapporten er lagt ut på www.nfunorge.org

NFU i SRFF

NFUs nåværende forbundsleder, Jens Petter Gitlesen, har overtatt tidligere forbundsleder Helene Holands plass som medlem av Statens råd for likestilling av funksjonshemmede.

Stjal mat

En 24 år gammel kvinnelig hjelpepleier i Vest-Agder er fratatt autorisasjonen etter at hun innrømmet å ha stjålet mat fra personer med utviklingshemning over en lang periode.

Psykatri

Psykiatrisk avdeling for personer med utviklingshemning/autisme, klinikk for psykisk helse og avhengighet ved Oslo Universitetssykehus, fikk overrakt ISO-sertifikat fra Veritas nylig.

Helsesjekk

Gjennom prosjekt Helsesjekk har Nasjonalt kompetansesenter for Aldring og helse utarbeidet 10 gode råd til helsepersonell på lege- og tannlegekontor. Informasjonen er rettet mot helsepersonell som ikke arbeider for personer med utviklingshemning til daglig, og som trenger litt ekstra informasjon når de en gang i blant også møter dem. De ti gode rådene kan lastes ned her: <http://www.nordemens.no/ViewFile.aspx?itemID=2252>

Dagblad-artikler

Dagbladet har lengre tid rettet søkelyset mot rettstillingen for mennesker med utviklingshemning. Journalist Thomas Ergo har gravd dypt og lenge for å avdekke svikt i saker hvor det er mistanke om seksuelle overgrep mot utviklingshemmede.

Ergo har særlig fokusert på hvordan politiet og det øvrige rettsapparatet håndterer mistanke og anmeldelser om overgrep mot personer med utviklingshemning. På bakgrunn av disse artiklene har Høyre og Fremskrittspartiet stilt krav om at det blir nedsatt et eget utvalg som skal vurdere tiltak for å bedre rettsikkerheten for mennesker med utviklingshemning.

«Ved å utnytte brukernes hjelpeløshet og sårbare situasjon for egen vinnings skyld, har du handlet i strid med din primære oppgave som hjelpepleier», heter det i vedtaket fra Helsetilsynet, som tilbakekaller autorisasjonen.

Økte forskjeller med universell utforming

- Det kan være vanskelig å forstå hva som er god tilgjengelighet for en person med synshemming, bevegelsehemning eller forståelsvansker. Det kan også være vanskelig for myndighetene å forstå hvordan andre reelt oppfatter omgivelsene.

Det mener doktorgradstipendiat Inger Marie Lid ved Høgskolen i Oslo som forsker på universell utforming. I et intervju på www.forskning.no minner hun om den store utfordringen det er å utforme samfunnet og omgivelsene slik at det tas hensyn til alle menneskers behov for likeverdig tilgjengelighet. - Universell utforming skal sikre likeverdig tilgjengelighet for alle. Økte forskjeller kan imidlertid bli resultatet, frykter hun.

Lid har samtidig stor tro på at universell utforming vil bedre vilkårene for mennesker med nedsatt funksjonsevne. - Det er samtidig flere utfordringer som må løses. Regjeringens mål om at Norge skal være universelt utformet innen 2025 er imidlertid utopisk og kan gi mange urealistiske forventninger, mener Inger Marie Lid.

Spesialundervisning

Andelen læretimer til spesialundervisning fortsetter å øke med økende trinn. I skoleåret 2009–2010 var gjennomsnittet 16,2 prosent. I løpet av de siste fem årene har det vært en tredobling av antallet kommuner der 20 prosent eller mer av læretimene brukes til samme formål.

Det viser Utdanningsspeilet 2009 – Tall og analyse av grunnopplæringen i Norge. Her kommer det også fram at over 19 prosent av læretimene til spesialundervisning blir brukt på 8–10 trinn, mens det på 1–4 trinn i gjennomsnitt brukes 12,2 prosent av læretimene til det samme. Andelen elever med spesialundervisning har økt mest på 1–4 trinn det siste året, mens andelen læretimer til spesialundervisning har økt mest på 5–7 trinn.

Vi leser også at det er mest vanlig å gi vedtak om spesialundervisning med lærer mellom 76–90 timer pr. år. Dette tilsvarer mellom 2 og 2,4 timer pr. uke. Omtrent en fjerdedel av de med tildelte timer med lærer får mer enn syv timer pr. uke.

SOR-konferanse

I løpet av 2011 vil Samordningsrådet (SOR) arrangere en konferanse om årsaker til utviklingshemning, hva som er nyttig å gjøre for helsevesenet og alle andre gode hjelpere og støttespillere.

På SORs nettside heter det at bakgrunnen for konferansen er en boklansering. Arrangementet skjer i Oslo – og mer informasjon legges ut på www.samordningsradet.no når programmet blir klart.

Talesyntese

PC-er med talesyntese kan være et nyttig verktøy for å hjelpe elever med utviklingshemning til å lære å lese og presentere skolearbeid. Det viser en poster som kompetansesentrene Bredtvet og Torshov presenterte på den internasjonale ISAAC-konferansen i Barcelona nylig. ISAAC er den internasjonale organisasjonen for alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).

Prosjektet forteller om en 17 år gammel jente med syndromet Cri du chat som fikk daglig lese- og skrivetrening ved hjelp av talesyntese og de positive resultatene opplegget førte til.

Interesserte kan lese mer på www.statped.no

Blir ensomme

- Elever med funksjonshemning på vanlig skole blir ensomme av mye spesialundervisning utenfor klasserommet.

Det mener forsker Christian Wendelborg ved NTNU Samfunnsforskning. Han viser til at karakterjag kan være årsak til økt bruk av spesialklasser.

Wendelborg minner samtidig om at den siste statlige spesialskolen for barn med funksjonsnedsettelse stengte for 19 år siden. - Målet var en inkluderende skole for alle. Men lite har skjedd. Det finnes fortsatt mange spesialklasser og spesialskoler i kommunal regi for barn med funksjonshemninger. Bruken av slike tilbud har også økt. Forskjellen etter nedbyggingen av de store statlige institusjonene er at elever med funksjonshemning nå blir skilt ut mer i det skjulte, påpeker Wendelborg i et intervju med www.forskning.no

Aktiv fritid i Porsgrunn

Jørann Hansen, som også er vararepresentant til styret i NFU Porsgrunn lokallag, har sendt oss dette bildet fra lokalagets fritidsklubb som drives i samarbeid med kommunen. Her har han forevigeet noen av medlemmene som spiller bingo med knaggebrett med farger i stedet for tall.

– Vi har datarom der mange sitter og surfer på nettet i tillegg til diskotek, bordtennis og mye annet. I høst starter vi også opp med onsdagsklubb med svømming med trener fra svømmeklubben og fysisk aktivitet i regi av Friskis og Svet-tis, skriver Jørann Hansen i en mail til Samfunn for alle.

Etterlysning

Det er fire år siden FN vedtok verdens første konvensjon for å styrke funksjonshemmedes rettigheter. Norge har underskrevet, men ennå ikke ratifisert den. Statsråd Audun Lysbakken har varslet at det er utsatt – på ubestemt tid. Dette i motsetning til Danmark, Sverige og 83 andre land, deriblant EU. Svenskene har varslet at de innen 2011 skal ha arbeidet fram en strategi som strekker seg fem år fram i tid, med definerbare mål og tydelighet i gjennomføringen.

Nå må Lysbakken & co komme på banen!

COGNITASS

FORENKLER BRUK AV DATAMASKIN

- E-post for kommunikasjon
- Internett for informasjon
- Foto for å ta vare på øyeblikk og hendelser
- Kalender for oversikt og påminning
- Nærkommunikasjon

COGNITASS kan brukes på PC eller MAC, stasjonær eller bærbar, med berøringsskjerm eller mus.

Tilpasning og support utføres på nett.

Godkjent og prisforhandlet med NAV. Ta kontakt for mer informasjon og demonstrasjon.

Tlf: 22 12 14 50, info@cognita.no

COGNITA

www.cognita.no

**HØGSKOLEN I HARSTAD
HARSTAD UNIVERSITY COLLEGE**

Alt under samme tak!

110 butikker, stor parkering og rullebånd som bringer deg rundt er bare noen av det som gjør oss til et attraktivt kjøpesenter. Nye Herkules har fokus på handicap-vennlige løsninger, så shoppingen blir enkel for alle.

Fristelsene står i kø

110 butikker • Åpent 9-20 (18) • 1200 gratis p-plasser • www.herkulesenter.no

Nexans Norway AS

- din varmekabel leverandør
www.nexans.no

INNREDNINGER A.S

SYSTEMVEGGER - GLASSVEGGER - HIMLINGER

Mob. 994 11 980 - 915 53 059 www.levanteinnredninger.com

Totalleverandør i proffmarkedet

Glåmdal interkommunale
vann- og avløpssekskap

Otervegen 9, 2211 Kongsvinger

Tlf: 62 80 82 00 • www.givas.no

SKIEN

www.biltema.no

Valnesfjord Helseportsenter er en spesiell institusjon innen fysikalsk medisin og rehabilitering med tilpasset fysisk aktivitet som hovedvirkemiddel. Vårt hovedinntaksområde er de fire nordligste fylkene.

På team Habilitering har vi ulike tilbud til barn / ungdom i alder 7-20 år. Temauker (Friluftsliv vinter, Friluftsliv høst, Ridekurs, Svømmekurs, Utpøving av enkelte typer aktivitetshjelpemidler), Intensiv trening.

For nærmere informasjon, gå inn på vår hjemmeside

www.vhss.no

Bank.
Forsikring.
Og deg.

Sparebanken HEDMARK

Salt & Pepper
A la carte restaurant

Mandag - lørdag
kl 17.00 - 23.00.
Bordbestilling:
tlf 61 28 60 26.

Velkommen til et smakelig måltid!

Turisthotellvn. 6, 2609 Lillehammer
www.lillehammerhotel.no

Radisson BLU
LILLEHAMMER HOTEL

TELEMARK

//Vi gir mennesker muligheter!

Made for movement

Endelig!

INNOWALK[®]

For mer informasjon se www.eof.no

EO-Funktion AS
Redmyrlia 2, 3740 Skien
Tlf. 35 50 51 20, Fax 35 50 51 21

eo
funktion

E-mail: info@eof.no
www.eof.no
Org.nr. NO 974 430 452 MVA

SOLTUN :-)
FOLKEHØGSKOLE

- Allsidig - Friluftsliv for funksjonshemmede - Peacebuilding
- Internasjonal linje - Backpack surprise
- Backpack foto.

Tilrettelagt for ulike grupper funksjonshemmede.
Ta kontakt!!!!!!

www.soltun.fhs.no

SOLTUN :-)
FOLKEHØGSKOLE
9440 Evenskjer - Tlf. 77 08 99 30

Lomper Lefser Møljebrød

Vikkollveien 6A, 3050 Mjøndalen
Tlf: 32 23 60 60

MEDALEN MASKIN AS

TLF. 480 73 600 - 957 05 145
www.helje.no

Vi utfører alt i graving, transport og sprenging.
Vi flytter hus og hytter hele.
Vi planlegger og søker om tiltak.
Spør om fast pris på jobben.

EGGEDAL

BERMINGRUD

ENTREPRENØR

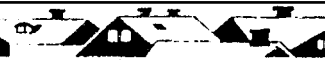

KROKSTAD INDUSTRIOMRÅDE
P.b 158, 3054 KROKSTADELVA

Tlf: 32 27 44 80
www.bermingrud.no

Grilstad

Tlf: 73 82 39 00

 Buskerud	 Oppland	 Hedmark	 Nord-Trøndelag
Hallingregnskap AS Nesbyen * Gol www.hallingregnskap.no	Ting og Tøy Bruktbutikker Roald Amundsensv.1B, 2816 Gjøvik Tlf: 611 36 200	Brdr. Skolbekken Malerforretning A/S 2120 Sagstua - Tlf. 952 77 949	
Kveta Transport 3480 Filtvet Tlf: 917 90 768 *Støtter NFU Lokalt*	Frank Ivar Eriksen Elgv. 23, 2830 Raufoss Tlf. 90 18 35 16	Optiker Kari Simensen Brenneriet, 2337 Tangen Tlf. 62 58 25 60	 TB TrønderBilene asreisen du gjerne tar på nytt
Sigmund Hvila AS <i>Entreprenør</i> 3359 Eggedal	Otto Moen Installasjon AS Storgt.13, 2670 Otta Tlf: 61 23 09 00	 Møre og Romsdal	Trønder-Avisa - levende engasjert. www.t-a.no
FERIE PÅ HAGLEBU Norefjells Solside Haglebu Camping	Oppland Byggconsult AS 2848 Skreia Tlf: 611 39 100	A.S STETTE DATA Aut.regnskapsførerselskap www.stettedata.no • 6260 Skodje	
Hellik Teigen AS Jern og metallforretning • Bilfrag • Jern • Metall • Bildele • Vrakpant Tlf. 32 25 27 00 • Vern miljøet!	Samarbeidende Revisorer AS Strandgt.17, 2815 Gjøvik Tlf: 400 34 100	Stranda Anleggsservice AS 6200 Stranda Mob. 90 86 60 00 - Fax. 70 26 22 88	 INNHERRED RENOVASJON Tlf: 74 02 88 40 www.ir.nt.no e-post: innherred.renovasjon@ir.nt.no Husk å kildesortere
Optiker`n Åmot <i>Briller og Kontaktlinser</i> Støtter NFU arbeidet	Bilia Personbil AS Snekkerv.1, 2619 Lillehammer Tlf: 61 24 79 20	Island Offshore Management AS Ulsteinvik Tlf: 70 00 86 00	
Brdr. Katrud AS hus, hytter, ombygging 3055 Krokstadelva Tlf: 90 12 24 37	Jevnaker Bilverksted Glassverk.25, 2807 Hunndalen Tlf. 61 31 10 07	 Troms	 Oslo
Høibakk Konditori 3050 Mjøndalen www.hoibakk.no	Hadeland Bil AS Tlf. 61 32 21 00 hadelandbil.no Roalinna 14, 2740 Roa	EWOS AS Bergneset, 9050 Storsteinnes	Brekke Autoservice Brekkevn.4 J, 0884 Oslo Tlf. 22 23 60 02
Uvdal Snekkerverksted A/S Tlf. 32 74 30 51 www.uvdal-trelast.no	Toten Bygg og Anlegg AS 2850 Lena Tlf: 61 16 86 00	 Vestfold	
Golberg AS Aut. mask. entreprenør 3550 Gol Mob. 481 52 210	Gjøvik Auto AS Autov. 3, 2807 Hunndalen Tlf. 611 40 700	Brandtsgård Minibuss Gneisen 8, 3070 Sande Tlf: 934 98 678	 CityMaid • Flyttevask og faste oppdrag • Julevask Tlf. 40 00 63 30 Fax. 22 72 99 89 Få tilbud på www.citymaid.no
Strømsø Fysikalske Institutt DA Torgeir Vraas pl. 6, 3044 Drammen Tlf: 32 89 65 50	Finstuen Transport AS Mob: 97 56 75 47	 Oslo	Bjerke Renholdstjenester AS Alt innen renhold Grensevn.91, 0663 Oslo Tlf: 22 19 57 28 Fax: 22 67 86 49
Eiker Isolering v/ John Fagerhøi *Støtter NFU's arbeid*	Valdres Landbruksmaskiner AS Bygdinv. 151, 2901 Fagernes Tlf. 61 36 44 80	Vanity Frisersalong Cort Adlersgt.23, 0254 Oslo Tlf: 22 55 89 89	
Grimnes Fjellsprenkning Tlf: 90 89 29 88	Skreia Rørservice 2848 Skreia Tlf: 47 20 32 00	 Sør-Trøndelag	 Nordland
Tempelseter Vann og Avløp 3359 Eggedal Tlf: 92 44 54 66	 Nord-Trøndelag	Washington Mills AS 7300 Orkanger Tlf: 72 48 35 00	
SOS Brannconsult AS 3550 Gol Tlf: 32 07 66 50 www.brannconsult.no	Namdalsavisa AS www.namdalsavisa.no	 Oppland	 Vefsn kommune 8654 Mosjøen Tlf: 75 10 10 00 Fax: 75 10 10 01
Regnskap Sjefen AS Les mer om oss på: www.regnskapsjefen.no	Isak D. Westgaard AS Pottemakergt.2, 7500 Stjørdal Tlf: 74 82 01 20	Kvekroken Entreprenør AS 2667 Lesja Verk Mob:906 99 449 E-post: krokrukd@online.no	 Sør-Trøndelag
Laagendalsposten 3611 Kongsberg *Støtter lokalt arbeid*	Ytre Namdal Vekst AS Omkjøringsv.15, 7900 Røvik Tlf: 74 39 13 77	Kontorleverandøren Lillehammer AS Industrigt. 13, 2619 Lillehammer Tlf: 612 79 400	
 Nordland	COOP Steinkjer		
Anonym Støtte	Innherred Produkter AS Din totalleverandør www.ipas.no		PRIMA as kvalifisering Idrettsveien2, 7072 Heimdal Tlf:72 89 43 00 www.prima-as.no e-post: prima@prima-as.no

 <p>Akershus</p>	 <p>Buskerud</p>	<p>Krokstad Rør AS 3055 Krokstadelva Tlf: 930 56 873 •støtter NFU arbeidet lokalt•</p>	 <p>MYHRE BRØDRENE BRØNNBORING Autorisert entreprenør Brønnboring Pb. 1106, Flattum, 3501 Hønefoss Tlf. 32 11 44 80 Fax 32 11 44 81</p>
 <p>Hagan Åpn. tider: 9-21 (9-18) 1481 Hagan • Tlf. 67 07 90 35</p>	<p>haarcompagniet personlig opplevelse og inspirasjon</p>	 <p>Røyken Kommune 3440 Røyken - Telefon 31 29 60 00 Vi støtter NFU lokalt</p>	 <p>FEMINA Dame og Herrefrisør Hønefoss 32 12 14 67/45 65 Vikersund 32 78 78 11</p>
<p>Møller Bil Romerike AS <i>Audi, VW Volkswagen</i> Hvamstaben8, 2026 Skjetten Tlf: 24 03 26 00</p>	<p>Bråten Hyttebygg A/S 3359 Eggedal Tlf: 32 71 48 07</p>	<p>Eiker Eiendomsutvikling AS *Besøk websiden vår i dag og les om De nye boligene* www.eiker-eiendomsutvikling.no</p>	 <p>Hedmark</p>
<p>Sandnes Transport AS <i>Slamsuging og høytrykkspyling</i> Kloftav. 100,1454 Fagerstrand Tlf: 66 91 82 16 Fax: 66 91 71 07</p>	<p>B. O. Leer Byggservice 3358 Eggedal Tlf: 99 46 13 39</p>	<p>SMB Økonomi&Regnskap AS Dyrmyrgt. 4, 3611 Kongsberg Tlf: 92 63 03 00</p>	 <p>YX Vallset Trafikksenter 2330 Vallset Tlf: 62 58 70 60</p>
 <p>ØRIAS Øvre Romerike Industriservice as 2072 Dal Tlf: 63 95 94 60</p>	<p>Einars Bil og Deler as 3340 Åmot Tlf/Fax: 32 78 56 25 Mob: 926 38 915 www.einarsbil.no</p>	 <p>ELOPAK www.elopak.no</p>	 <p>Løten Kommune Kildeveien 1, 2340 Løten Tlf: 62 59 30 00 Fax: 62 59 30 01</p>
<p>Sæther Elektriske A/S Nittedalsgt. 31, 2000 Lillestrøm Tlf: 63 80 40 60 Fax: 63 81 04 50</p>	<p>Røyken Produkter Tlf: 31 29 59 50 www.ropro.no Støtter NFU lokalt</p>	 <p>LEGEVAKTA Drammen Ler Sande Svevik Åpningstider og telefonnummer se: www.legevaktadrammen.no</p>	 <p>K.A.Rasmussen Norway Strandveien 165 2326 Hamar Tlf. 62 51 27 10</p>
<p>REMA1000 Rådhusv.5, 1940 Bjørkelangen Tlf: 63 85 61 48 Fax: 63 85 51 81</p>	<p>KIWI mini pris Mjøndalen *Støtter NFU lokalt*</p>	<p>Hokksund Båt og Camping Laksefiske, bespisning m.m Besøk oss, Velkommen!</p>	<p>DnB NOR FLISA 2270 Flisa Tlf. 03000 www.dnbnor.no</p>
 <p>Aust-Agder</p>	<p>SPAR Prestfoss Mat midt i bygda posten-postbanken-tipping rikstoto-utvidet åpningstid</p>	<p>Vekst Vinn Industri Drammen AS støtter NFU-lokalt www.vinn-drammen.no Tlf: 32 21 08 60</p>	<p>Knut Nergård Maskinentreprenør AS Pb. 197, 2450 Rena Tlf: 41 43 36 67</p>
<p>Ellengård Arbeidssenter Pb. 780 Stoa, 4809 Arendal Tlf: 37 00 68 88</p>	<p>RICA Rica Park Hotel Drammen Tlf: 32 26 36 00 www.rica.no</p>	<p>SVIDAL MAXITAXI OG TURBILSERVICE 3430 Spikkestad Tlf: 93 21 77 70 www.svidal.no</p>	 <p>Rena Hytteservice/ Mur og Vaktelskap A/S 2450 Rena Tlf: 62 44 13 11 Mob: 928 00 376</p>
<p>Lillesand kommune Tlf: 32 26 15 00 www.lillesand.kommune.no</p>	<p>K.B. Tangen Transport AS 3358 Nedre Eggedal Tlf: 413 34 346 Støtter NFU arbeidet</p>	<p>Eiker Husbygg entreprenør, tømrer og murer John Richard Øen 916 38 810 Erik Brekka 906 87 311</p>	 <p>Vest-Agder</p>
 <p>Vestfold</p>	<p>Aas • Norges eldste bryggeri •</p>	<p>KIWI mini pris KJØP KJAPT, KJØP TRYGT, KJØP BILLIG Åmot Tlf: 32 78 48 20</p>	<p>AGDER TAXI 38 00 2000 www.agdertaxi.no</p>
<p>HAFAS ELEKTRO-AS 3256 LARVIK Tlf. 33 13 38 88</p>	<p>Børre Martinsen Tømmertransport *Støtter NFU*</p>	<p>Krokstad Bil og Påbyggeriverksted - Lastebil og Påbyggerverksted 3055 Krokstadelva Tlf: 32 87 38 83</p>	<p>VENNESLA Videregående Skole Brandehelv.1, 4700 Vennesla Tlf: 38 15 24 00</p>

Mur & Pipeservice

- Skorstener
 - vedlikehold
 - rehabilitering
 - Peis • Ovner
 - Salg og montering
- Tillit + Trygghet**
908 60 667

www.stians-pipeservice.no

Finn Pettersen AS**Entreprenør**

Grønnegt. 104
2317 Hamar

Tlf: 62 53 56 00

Fax: 62 53 56 01

As Follo Bruckulleie

Postboks 573, 1401 Ski

Salg og utleie av:
Søppelcontainere, lagercontainere
Regnbuens gjenvinningsanlegg på Langhus
Mottak av: Papp, papir, glass, trevirke, og jern
Tlf. 64 86 31 03 - Fax. 64 86 32 95

FURENE
Furene, 6100 Volda

Tlf: 70 07 48 50

Fax: 70 07 48 51

www.furene.no

Støtter NFU arbeidet lokalt

Gjensidige**Valdres Brannkasse**

2900 Fagernes

Tlf: 61 34 76 00

www.valdres-brannkasse.no

Eiker vekst AS

Ryghgata 6, 3050 Mjøndalen
Tlf. 32 23 68 80

www.eikervekst.no

Handle med hodet
og hjertet!

**STJØRDAL
KOMMUNE**

Kjøpmannsgt. 9

7500 Stjørdal

Tlf. 74 83 35 00

Fax. 74 83 35 99

www.stjordal.no

INTER-SUN A.S.

Verkstedvn. 8 P.Boks 104
1401 Ski

nicole

DAMEKLÆR

Tlf. 64 85 53 00

Fax. 64 87 56 06

Kjellmark

- bygger det meste

Sundveien 100, 7374 RØROS

Kontor Tlf: 72 41 48 88

Fax: 72 41 48 81

Betong Tlf: 72 41 48 99

E-post: firmapost@kjellmark.no

BYGGMAKKER**Verdal - Levanger**

74075010 - 74056028

Gråmyra-Steinkjer

74019160 - 74160050

Alt i byggevarer, trelast, maling, kjøkken og interiør

Maskinentreprenør**Trygve Knutslid**

Liebakkvn. 11

3825 Lunde

Tlf: 35 94 76 41

Mob: 991 51 858

Støtter NFU

SWIX**Swix Sport**

Serviceboks, 2626 Lillehammer

Tlf. 61 22 21 00

www.swix.no

Vågå kommune

2680 Vågå

Tlf. 61 29 36 00

Fax. 61 29 36 01

Nordea**Nordea
Valdres**

Tlf: 06001

fagernes@nordea.no

BYGGMAKKER**Ski Bygg**

Tlf: 64 85 46 00

• Leverer tjenester innen
regnskap, lønn, årsoppgjør,
og økonomisk rådgivning

• *Visma Services er
Nordens ledende
leverandør av disse
tjenestene med
1140 ansatte*
Tlf: 61 10 81 00

BYGGMAKKER**Skattum**

Valdresveien 4, 2815 Gjøvik

Tlf. 61 17 40 00

Åpent: 7-18, 9-13

Nybygg - Tilbygg - Rehabilitering
Roar & Trond Velstadbråten

Roar:
Strandveien 17
3330 Skotselv
Tlf. 32 75 61 61
Mob. 90 83 09 66

Trond:
Kringstadmoen 10
3350 Prestfoss
Tlf. 32 71 07 48
Mob. 41 51 22 04

Viken Skogeierforening

Besøk vår hjemmeside

www.viken.skog.no

www.viken.skog.no, tlf. 32 10 30 00

TERJE SOLLID AS
 Tlf.: 32 73 39 49 / 481 97 000
 E-post: post@t-sollid.no
 Drammensveien 76 3612 Kongsberg *Tomtegraving, planering, vei, vann, kloakk, transport, masselevering*
 Støtter NFU Kongsberg

TROMS fylkeskommune
 ROMSSA fylkissuohkan
 Besøk gjerne våre nettsider
www.tromsfylke.no

STJERNEGRUPPEN
RINGERIKE AS
 Sundgate. 10, 3510 Hønefoss
 Tlf: 32 12 65 14 Fax: 32 11 13 61
Arbeidstrening
 *Cafe og catering
 *bruktbutikk
 Fornyingscenter, med oppussing av møbler og systue
 Blå Kors
 Støtter LHL Lokalt

ABENA
 Hygiene
22 80 43 10
www.abena.no

Ringeriks-Kraft
www.ringeriks-kraft.no
 Støtter lokalidrett og kultur

UPS&8 DOWNSDOWN Nordland
www.upsanddowns-nordland.com
 Gå inn på hjemmesiden vår for mer informasjon, eller ring 99 22 83 62.
 Har du funnet din grasrotmottaker? Hvis ikke har du muligheten her.
 Oppgi vårt organisasjonsnr 993 303 305, eller bare navnet på foreningen når du spiller hos NorskTipping. Det koster deg ingen ting ekstra. Takk for din støtte.
 Vi er en forening for familier som har barn og ungdom med Downs Syndrom (DS), for deg som kjenner noen som har DS og alle andre som ønsker å støtte oss. Kunne du tenke deg og bli medlem hos oss?

BYGGEPLANER?
Ring 32 24 05 30
 Be om vår huskatalog!
www.follohus.no
 Vebjørnsvei 1, 3400 Lier, Fax. 32 24 05 40
 Bruk oss - Støtt NFU

Ha en flott dag!

Fosen Renovasjon
 Vi tar et tak for miljøet!
 Pb. 55, 7101 Rissa
 Tlf: 73 85 85 90
www.fosenrenovasjon.no

Møre og Romsdal

Brattvåg Elektro
 BRATTVÅG - SKODJE
 Besøk oss i dag på : www.brattvag-elektro.no
 Bruk oss - vi støtter NFU

PLA-MEK
 Langlovn. 57, 6200 Stranda
 Tlf: 70 26 93 00 Fax: 70 26 93 10
 Sprøytstøyping av plast. Eget formverksted

Ekornes Møbler
 Bankv. 14, 6200 Stranda
 Tlf. 70 25 52 00

NORD-BERG AS
 6065 Ulsteinvik
 Tlf: 700 11 592
www.nord-berg.no

Rolls-Royce
Rolls-Royce Marine AS
 6060 Hareid Tlf: 815 200 70
 Vi støtter NFU lokalt

Rørleggermesteren Geilo

Hørdur Hreidarsson
 Kringlemyr 31
 3580 Geilo
 Mob.: 900 86 176
 Fax: 32 08 96 37
hordur.hreidarsson@sdsi.no
www.rorleggermesteren.com

BARDØLSGÅRD INSTALLASJON
 Autorisert elektroinstallatør
 3350 Prestfoss
 Utfører elektriske installasjoner i
BOLIG
INDUSTRI
LANDBRUK
HYTTER m.m.
 Kontakt: Ole Gunnar Bardølsgård på tlf. 95 25 38 77 eller 32 71 57 18

Profilmaterieell

Buttons i to varianter:

Liten 3,- kr

Stor 5,- kr

Pins 20,- kr

Tallerken (porselen)
130,- kr

Bordvimpel
Uten fot 150,- kr

NFU formidler
salg av fot,
ca. 150 kr i tillegg

Skulderveske 150,- kr

Kursmappe 20,- kr

Klistremerker
6 merker per ark 6,- kr

Krus (porselen) 130,- kr

Pris per stk 10,- kr
10 stk 50,- kr

Bøker om veien fram til egen bolig

Hovedboken

Tittel: Ni personer med utviklingshemning viser veien fram til egen bolig

Forfatter: Bitten Munthe-Kaas og Lillian G. Rasmussen

Antall sider: 128

Pris: kr 150,-

Bok basert på hovedboken "Ni personer med utviklingshemning viser veien fram til egen bolig" (enkel tekst)

Tittel: Sjef i eget hus

Forfatter: Utgitt av Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Antall sider: 96

Pris: kr 100,-

Kursmaterieill

Alle kurshefter 35,- kr per hefte. Porto kommer i tillegg.

Pengene mine
kr. 75,-

Fra foreldrehjem til eget hjem

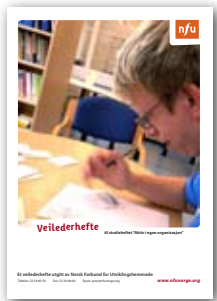
Kommunevalg

Stortingsval
(nynorsk)

NFU
- en organisasjon

Veilederhefte til studieheftet "Aktiv i egen organisasjon"

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Vi og samfunnet
(nynorsk)

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Kursbevis 10,- kr

Ledsagerhefte

Veileder til kurslærer

Seksualitet og samliv

Kroppen min og følelsene mine

Bestill i dag

Bestilling _____

Navn _____

Adresse _____

Poststed _____

Du kan også bestille via telefon 22 39 60 50, e-postadresse post@nfunorge.org eller bruk nettbutikken til NFU på www.nfunorge.org

DISTRIBUERES AV POSTEN NORGE

**Norsk Forbund
for Utviklingshemmede**
Svarsending 1225
0090 Oslo

Hytte ved Rasensjøen

med 10 sengeplasser til leie

Med rullestolrampe

Nord-Odal lokallag av NFU

Tlf: 908 78 201

Sentralt i

Sogn og Fjordane

Ideell plassering for møter, kurs og konferanser

- 250 senger
- Konferansekapasitet til 350 personer
- Svømmehall
- Mange aktiviteter både ute og inne

Best Western

SKEI

Hotel

6841 Skei i Jølster • Tlf. 57 72 78 00
info@skeihotel.no • www.skeihotel.no

LILLEHAMMER

Landbruksveien 1
2619 Lillehammer
Tlf. 61 25 70 00
Åpent: 7-18. 9-15

ORTOCARE
NORDLAND

Offentlig godkjent leverandør av Spesialsko, proteser og ortoser

Kjeden OrtoCare skal gjennom sitt samarbeid til enhver tid ha fokus på å bedre kvaliteten på ortopediske hjelpemidler og bedre livskvaliteten for våre kunder.

Besøksadresse:
Gidsken Jacobsensvei 32,
8008 Bodo

Postadresse:
Postboks 1114, 8001 Bodo

Tlf: 75 50 74 20
Faks: 75 50 74 21

E-post: post@ortocare-nordland.no
Web: www.ortocare-nordland.no

Sammen for bedre kvalitet og service

DnB NOR

Falstrømsplass 1
P.boks 35, 2801 Gjøvik
Tlf. 03000 - Fax. 611 48 967
www.dnbnor.no

MOTOR*TRADE AS

-Den ekte Mercedes Benzfølelsen

Åpningstider: mandag-fredag 08.00-16.00
lørdag 10.00-14.00

Trondheim Sunnlandsvn. 2 Tlf: 73 82 01 00

www.motor-trade.no

Kvinnherad Kommune

5470 Rosendal

Støtter barn og unge utviklingshemmede

Tlf: 53 48 31 00

Støtter NFU lokalt

www.kvinnherad.kommune.no

Morten & Søren Skadeservice AS

32 75 08 00 Prestebråtan 18, 3300 Hokksund

Nybygg-tilbygg-skade-restaurering

Mobil Søren: 416 22 222

Mobil Morten: 901 78 587

Bruk oss Støtt NFU

Kraftverkene i Orkla

7393 Rennebu •

Tlf. 72 42 83 00

Kontoradresse: Rosenkrantzgt. 17, 3018 Drammen

Postadresse Postboks 1034, 3001 Drammen

Tlf. 32 83 04 15 Fax. 32 83 16 84 www.doi.no

Sverre Solberg AS

ANLEGGSDRIFT

2635 TRETEN TLF. 61 27 66 84 MOB: 911 99 529

Kontakt oss!

Forbundsleder

Jens Petter Gitlesen
51 65 50 68 / 41 10 13 32
jpg@nfunorge.org

Nestleder

Anita Tymi
75 52 44 66 / 95 88 49 62
atymi@online.no

Vidar Haagensen
63 01 26 30 / 93 42 08 38
post@vidar-haagensen.no

Greter Müller
52 72 67 26 / 41 51 89 97
jmmuller@broadpark.no

Ester Skreros
38 01 36 24 / 91 19 10 80
ester.skreros@getmail.no

Anne Jorun Økland
53 41 64 84 / 41 50 02 53
annejorun35@hotmail.com

Lillian Sundsdal
37 16 41 37 / 48 05 00 55
ssnfuaa@start.no

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
Utviklingshemmede**
Pb 8954 Youngstorget
0028 Oslo

Besøksadresse:
Youngstorget 2a, 7. etasje
Telefon: 22 39 60 50
Telefaks: 22 39 60 60
post@nfunorge.org

www.nfunorge.org

Bankgiro: 8200.01.93417

Fylkeslagene

NFU Oslo Fylkeslag

c/o NFU
Postboks 8954 Youngstorget
0028 OSLO
22 39 60 51
oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Akershus Fylkeslag

v/Tove-Britt Henriksen
Ilgnavn. 131
1912 ENEBAKK
64 92 62 53/90 83 93 80
tbh@bluezone.no

NFU Østfold regionlag

v/Jørn Nilsen
Stenrødveien 62
1784 HALDEN
69 18 59 23/95 23 23 30
jorn.nilsen@halden.net

NFU Hedmark Fylkeslag

v/Gerhard Rundberget
Halfdan Lundsv. 26
2409 ELVERUM
62 41 28 37 / 93 45 47 54
karirun@online.no

NFU Oppland Fylkeslag

v/Magne Velure
A. Sandvigs gate 31
2609 LILLEHAMMER
61 25 84 08/95 79 43 00
magne.velure@broadpark.no

NFU Buskerud Fylkeslag

v/Roar Høidal
Gustava Kiellands vei 3
3610 KONGSBERG
92 69 89 57
roar.hidal@ebnett.no

NFU Vestfold Fylkeslag

Pb 14
3276 SVARSTAD
92 02 89 38
nfu.vf@online.no

NFU Telemark Fylkeslag

v/Anny Andersen
Håkonsgt. 9 A
3660 RJUKAN
35 09 19 07/90 74 06 05
annyande@online.no

NFU Aust-Agder Fylkeslag

v/Svein Karlsen
Måkeveien 15
4950 RISØR
37 15 01 75/90 59 88 69
sveikarl@online.no

NFU Vest-Agder Fylkeslag

v/Jan G. Johannessen
Hannevik Terrasse 41
4613 KRISTIANSAND
38 03 00 14 / 91 79 41 76
jjohannessen@xstratanickel.no

NFU Rogaland Fylkeslag

Støperigt. 34
4014 STAVANGER
51 89 15 50
post@nfu-rogaland.no

NFU Hordaland Fylkeslag

Postboks 26 Nygårdstangen
5838 BERGEN
56 14 31 58 / 99 23 00 78
post@nfuhordaland.no

NFU Sogn og Fjordane Fylkeslag

v/Gry Borghikld Sætre
Angedalsv. 107
6800 FØRDE
57 82 47 75/90 94 93 16
eidahl@combitel.no

NFU Møre og Romsdal Fylkeslag

Postboks 7850 Spjelkavik
6022 ÅLESUND
70 15 10 30 / 46 91 08 40
mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Sør-Trøndelag Fylkeslag

v/Astrid Ingdal
7316 LENSVIK
92 65 77 96
gu-ingda@online.no

NFU Nord-Trøndelag Fylkeslag

v/Snorre Ness
Postboks 183
7801 NAMSOS
74 21 23 08 / 90 51 69 66
snorre.ness@hint.no

NFU Nordland Fylkeslag

Postboks 843
8001 BODØ
75 52 40 48 / 91 72 47 08
nfu-nord@online.no

NFU Troms Fylkeslag

v/Rigmor Hamnvik
Bregneveien 2
9050 STORSTEINNES
77 72 05 24 / 97 16 73 24

NFU Finnmark Fylkeslag

v/Anders VAnnebo
Kautokeinovveien 82
9518 ALTA
78 43 34 49 / 95 91 00 02
nfufinnmark@gmail.com

Medarbeiderne i Populus står klar til å bistå NFUs lokal- og fylkeslag som vil satse på voksenopplæring. Fra venstre Tone T. Holene, Anna S. Heen, Jan Heier og Jan R. Steinholt (Foto: Lillian Ørka).

POPULUS

Populus er et av ca. 20 studieforbund innen folkeopplysning og frivillig voksenopplæring her i landet. NFU er en av forbundets i alt 65 medlemsorganisasjoner.

Ny lov gir nye muligheter

- Ny voksenopplæringslov og forskrift gjør det enklere og morsommere å drive voksenopplæring for våre medlemsorganisasjoner. Minstekravet for å få et tilskuddsberettiget kurs er fra årsskiftet satt ned fra 12 til 8 studietimer med bare to deltakere. Dette vil gjøre det enklere å sette studiearbeidet i system for lokal- og fylkeslag i NFU.

Daglig leder Jan Heier i Populus viser til at kursarrangører nå kan søke et tilretteleggingstilskudd til for eksempel å få hjelp med oppdatering eller forbedring av eksisterende studieplaner, ekstra lærere, transport og ledsagere til de som trenger det. - I Populus bistår vi gjerne både med dette og råd og veiledning ellers om nye temaer som kan legges inn i studieplanen.

Heier minner samtidig om at organisasjonskurs og opplæring av til-litsvalgte kvalifiserer for studiestøtte på lik linje med andre kurs. - De ulike studieforbundene og Voksenopplæringsforbundet har i sine høringsvar til forskriften fremhevet

og fått medhold i hvor viktig intern opplæring og organisasjonsskolering er for utviklingen av demokratiet i Norge.

En viktig funksjon med voksenopplæringen er dessuten å bidra til inkludering og bekjempe utstøting, noe som jo er helt i tråd med NFUs virksomhet.

Gratis undervisningslokaler

Retten som frivillige organisasjoner har til å bruke offentlige undervisningslokaler gratis til sin studieaktivitet er videreført i den nye forskriften, fortsetter Jan Heier. Han påpeker at skolene over det ganske land har forpliktet seg til å stille sine lokaler til disposisjon nettopp til dette formålet. - I forskriften slås det uttrykkelig fast at kursarrangører ikke skal belastes utgifter til lokaler, lys, varme, renhold, tilsyn og bruk av utstyr. Dette gjelder på hverdager i undervisningsåret fra kl. 17.00 til kl. 21.00. *Tone T. Holene i Populus kan gi nærmere informasjon. Telefon: 24 14 11 50. E-post: toneh@populus.*

ADVOKATFIRMAET

HESTENES OG DRAMER Son AS

www.hestenesdramer.no

Vi har bred erfaring i saker som gjelder utviklingshemmede:

- sosialtjenester (praktisk bistand, BPA, støttekontakt, omsorgslønn, avlastning, "tvangsflytte-saker")
- trygdeytelser (grunnstønad, hjelpestønad, stønad til bil mv),
- undervisning (spesialpedagogisk hjelp i barnehage og skole mv)
- arv og testament, verge / hjelpeverge, erstatning, arbeidsrett mv.

Ta gjerne kontakt! Ingen kostnader før vi har avtalt oppdrag.
Storgt 54 – 1555 Son Tlf: 64 95 04 14 Fax: 64 95 04 13

Advokat Kristin Kramås

kristin.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 918 85 984

Advokat Petter Kramås

petter.kramaas@hestenesdramer.no
tlf: 901 37 450

